

Komunitator

➤ Recesija
zmanjšuje tudi
proračunske
prihodke občin

➤ Turistično
društvo je
odigralo
odločilno vlogo
v razvoju
Črnega Vrha

➤ Rok Vodnik –
kriza je lahko
tudi priložnost

➤ Pejmo Pod
štence poslušat
musko

PRED ODHODOM V TUJINO - NA TRIGLAV

PRVI ZARES CELOVIT PAKET TURISTIČNEGA ZAVAROVANJA ZA KRITJE V TUJINI, KOT GA ŠE NI BILO.

Ste se že kdaj vprašali, kaj vse vas lahko doleti na potovanju ali počitnicah v tujini? Takega vprašanja si ne zastavljajte več. Sklenite turistično zavarovanje zase in za družinske člane in vsi vaši koraki v tujini bodo brezskrbnejši in varnejši, saj paketi v treh različnih kombinacijah vključujejo: zdravstveno zavarovanje

z asistenco, zavarovanje bolnišničnega dne, nezgodne smrti, odgovornosti, pravne zaščite, prtljage, prekinitve potovanja, zlorabe plačilnih in kreditnih kartic ter stroškov izdelave novih osebnih dokumentov.

Zavarovanje lahko sklenete tudi na www.triglav.si/skleni.

TURISTIČNO ZAVAROVANJE

triglav

ZAVAROVALNICA TRIGLAV, d.d.

MODRA ŠTEVILKA
080 555 555

Namesto uvod(nik)a

Zdaj, med gospodarsko krizo, ponekod letijo okostnjaki iz omar. Včasih smo temu rekli »iskanje notranjih rezerv«.

Komunitator

Vsebina

- **4 Investicije**
Kljub manjšemu prilivu sredstev v občinski proračun so naložbe v posameznih krajih v idrijski občini v polnem teku
- **6 Turizem**
TD Črni Vrh nad Idrijo je najprej premostil ignorantški odnos občine do kraja, nato pa domačinom priskrbel ugodna posojila za obnovo hiš
- **12 Obletnica**
Stoletnica rojstva Srečka Logarja, vsestranskega idrijskega javnega, društvenega in kulturnega delavca
- **14 Naložbe**
V času krize je pametno denar razpršeno vlagati na različne finančne trge
- **18 Gospodarstvo**
Kolektorjeva prodaja že kaže znake oživljanja
- **42 Osebnosti**
Pred petdesetimi leti je izšla spominska povest Toneta Habeta Pogled iz malega sveta
- **48 Potovanja**
Berlin – iz pepela obnovljena lepota
- **51 Etnologija**
V Gostilni Bergnach v Spodnji Idriji imajo glasbeno skrinjo, edino take vrste pri nas

Izdaja: FMR - MEDIA založništvo publikacije in promocija d. o. o. • **Direktor:** Vojsko Božič • **Glavna in odgovorna urednica:** Polona Šemrl • **Uredništvo:** Arkova 43, 5280 Idrija, E-mail: polona.semrl@fmr.si, fmr-media@fmr.si, tel: (05) 37 50 599, fax: (05) 37 50 367, 051 689 204 • **Sodelavci:** Tina Bajt, Marija Benčina, Ivan Bizjak, Sabina Carli, Niko Jereb, Janez Kavčič, Jože Kenk, Silvo Kovač, Polonca Pagon, Filip Šemrl, Polona Šemrl, Marija Trušnovec, Barbara Ukmar, Maja Vojska • **Fotografije:** arhiv Akvarij M, Jože Benčina, arhiv Ivana Bizjaka, Sabina Carli, Niko Jereb, arhiv Janeza Kavčiča, arhiv Jožeta Kenka, Silvo Kovač, Ivan Laharnar, Marko Mikuž, arhiv Občine Idrija, Albin Rogelj, Filip Šemrl, Polona Šemrl, arhiv TSK Idrija, Maja Vojska • **Oblikovna zasnova:** KULT, Oblikovalski studio, Simon Kajtna, s. p. • **Jezikovni pregled:** Vlada Eržen • **Tajnica uredništva:** Zdenka Čibej • **Naklada:** 8000 izvodov • **Naročnina:** časopis je brezplačen • **Tisk:** Pagis d. o. o. Idrija • **Distribucija:** Pošta Slovenije • Časopis si lahko ogledate na spletni strani: www.fmr.si • **Naslovnica:** Pomlad
Copyright © FMR - MEDIA. Fotografije in vsebina časopisa so zaščiteni z avtorskimi pravicami. Nobenega dela časopisa ni dovoljeno razmnoževati, niti kako drugače kopirati, navedbe iz njega pa je mogoče uporabiti le po predhodnem pisnem dovoljenju izdajatelja

Foto: Gorazd Šemrov

Bo odjugo s severa zamenjala recesijska zmrzal?

Marija Benčina

Lansko pomlad smo poleg brstenja zelenja lahko spremljali tudi rast objekta novega vrtca v Arkovi ulici v Idriji. Potreba po sanaciji sevanja radona, nastala kot posledica poltisočletnega rudarjenja in bremen, ki jih je le-to v Idriji za sabo pustilo, je bila dolgo časa le pobožna želja vseh nas in obenem stalno breme na plečih vseh tistih, ki nosijo odgovornost za zdravo rast naših otrok. Za financiranje tako velikega zalogaja v proračunu enostavno ni bilo moč zagotoviti dovolj sredstev. Pa je župan Damjan Krapš leta 2005 poslal prijavo tja v severne dežele, od koder prihaja Božiček. Morda je prav ta stari mož pobrskal po svoji brezkončni nogavici, da je Norveški finančni mehanizem našel celine za idrijski vrtec.

Toda tako kot je dolga Božičkova nogavica, tako so bili dolgi postopki, da je do realizacije sredstev prišlo. Objekt je bil sicer dokaj hitro – morda celo prehitro pod streho in prvi malčki se s svojimi vzgojiteljicami nove pridobitve lahko veselijo že od začetka tega šolskega leta dalje. Druga zgodba pa je bila tista z denarjem. Služba Vlade za evropske zadeve nas je v postopku kontrole podučila, da so pri tovrstnih donacijah zamude pri dotoku finančnih sredstev pričakovane in dokaj običajne. Prav zato Urad za finančni mehanizem že ob ocenjevanju prijavljenih projektov vrednoti tudi finančno sposobnost prijavitelja, da bo zdržal morebitni finančni pritisk zaradi zamika pri plačilih.

Čeprav tega ob prijavi nismo vedeli in smo skočili v bazen z vodo, ki je nismo bili vajeni in smo se morali sproti učiti novih plavalnih zamahov, smo prej navedeni finančni pritisk na občinski proračun doživeli in preživeli. Prvo nakazilo sredstev v višini 6.300 evrov smo namreč prejeli komaj septembra 2008, nato pa smo šele lahko oddali naslednje poročilo, na podlagi katerega pa smo v primerjavi s postopkom ob prvem poročilu dokaj hitro, pa vendarle šele 23. 3. 2009 dobili nakazanih večino pripadajočih nam sredstev v višini 1.258.000 evrov.

Ta denar pa še ni poslednji, ki bi ga za to investicijo morali dobiti. Na podlagi končnega poročila pričakujemo s strani Norveškega finančnega mehanizma še 79.000 evrov, Ministrstvo za okolje in prostor pa nam na podlagi potrjene finančne konstrukcije tudi še dolguje 83.000 evrov, medtem ko je Ministrstvo za šolstvo in šport svojo obveznost v višini 135.000 evrov že poravnalo.

Medtem pa se nam je tudi že zgodila kontrola izvedbe projekta na kraju samem. Na zanimiv datum, 1. aprila, so jo prav nič

za šalo, temveč čisto zares opravili v novem objektu idrijskega vrtca predstavniki Službe Vlade RS za evropske zadeve, ki so projekt vseskozi spremljali, pridružil pa se jim je tudi neodvisni strokovnjak. Pregledali so vso originalno dokumentacijo ter se temeljito posvetili objektu in njegovi opreми. Želeli so videti vse tisto, kar bi po projektu tam moralo biti, prešteli so okenske police, poiskali vse omare in omarice in jih tudi našli. Vsega tega pa niso delali zato, ker bi nam želeli parati živce ali pa odvzeti obljubljeni denar. Taka kontrola je obvezni sestavni del pridobivanja evropskih sredstev in prvi vtisi o njenem izidu so dobri, seveda pa je treba počakati še poročilo o rezultatih njene izvedbe.

Občina Idrija je torej dokazala, da je, kot že tolikokrat v zgodovini, tudi danes sposobna

kljubovati nepredvidenim situacijam in zdržati finančne pritiske in obremenitve. Je pa res, da je za take podvige treba plačati ceno in tudi tokrat se temu plačilu ne bo moč izogniti. Račune za izvedbo del na investiciji je bilo treba poravnati, zaradi česar pa so ostale neplačane nekatere druge zapadle obveznosti. Zamik plačila slednjih ni pomenil le preizkus potrpežljivosti tistih, ki so na svoj denar morali čakati in se jim za izkazano razumevanje in potrpljenje zahvaljujemo, pač pa je s sabo prinesel tudi zamudne obresti, ki bodo bremenile letošnji proračun.

Ne le obresti in stari dolgovi, v proračunsko malho bo letos segla tudi recesija, saj bo treba več sredstev namenjati za tista področja, kjer zmanjšani prihodki občanov povečujejo obveznosti občine za zagotavljanje njihovega osnovnega standarda kot je npr. otroško varstvo v vrtcih, za katero se na račun manjših dohodkov staršev povečuje delež, ki ga plača Občina. Poleg tega, da se obetajo odhodki, ki jih ob sprejemanju proračuna za leto 2009 lansko pomlad nismo mogli predvideti, se bomo soočili tudi z manjšimi proračunskimi prihodki, saj bomo s strani države zaradi znižanja

Ob lepi današnji podobi vrtca v Arkovi ulici skoraj pozabimo, da je bilo pred letom dni tu še gradbišče

dohodkov zaposlenih dobili manj sredstev iz dohodnine.

Pa vendarle, rekli smo, da se tu v tej naši kotlini nimamo navade prepuščati pesimizmu in znamo v težavah najti izziv za iskanje novih rešitev. Da je temu tako, so najboljši dokaz naša podjetja, ki so v navidez brezizhodni situaciji ob zatonu rudnika našla pot uspešnega razvoja. Recesija tudi njih sedaj boža s svojo trdo roko, verjamemo pa, da pod težo njene dlani ne bodo klonila.

Prav gospodarstvo je namreč tisto, ki lahko državi in občinam kljub proračunski suši prek instrumenta javno-zasebnega partnerstva pomaga, da se investicije v okolju ne bodo ustavile. V Idriji se preko možnosti tovrstnega financiranja morda lahko spogledujemo z idejo o gradnji doma upokoencev, ki je sicer investicija državnega proračuna, pa tudi čistilnih naprav, kanalizacijskih sistemov in vodovodov, ki bi bili brez vlaganja zasebnega kapitala v celoti na plečih Občine z morebitnim sofinanciranjem iz evropskih virov.

Računamo lahko tudi še na sredstva rudarske škode, s katerimi saniramo posledice, ki jih je okolju pustilo rudarjenje. Trenutno iz tega vira poteka prenova Lapajnetove ulice v Idriji, ki zajema obnovo vseh infrastrukturnih vodov in zgornjega ustroja ceste, kjer je premik hribine Smukovega griča povzročil znatne deformacije in poškodbe. Ker so meritve pokazale, da se teren umirja, se je več kot potrebna sanacija lahko začela. V desnem voznem pasu cestišča je napeljan nov vodovod, v levem pa je izvedena zamenjava cevovoda meteorne in fekalne kanalizacije. Kot arheologi ob gradnji avtocest še vedno naletijo na zgodovinske ostanke, tako v Idriji vedno znova trčimo na rudarsko zapuščino. Pri stari pošti nas je ob izkopavanju terena pozdravil vhod v rudniški vodni rov, ki poteka proti avtobusni postaji in do jaška Inzaghi in je bil v sklopu investicije obnovljen. Projekt obnove se bo zaključil z obnovo zgornjega ustroja ceste, vključno z asfaltacijo, ureditvijo pločnikov in javne razsvetljave ter delnega odkopa brežine parka Barbare. Na območju Barbar je bilo iz varnostnih razlogov tudi odstranjeno drevje, brežine pa se bodo ponovno zasadile in uredile. Celotna vrednost obnovitvenih del na območju od križišča Lapajnetove ulice s Kosovelovo ulico do bivšega hotela Nanos, ki jih izvaja Komunala Idrija in bodo dokončana v prvi polovici maja 2009, znaša cca 470.000 evrov.

Iz proračuna pa se bo v letu 2009 kljub omenjenim finančnim težavam dokončala ureditev Pustote v Sp. Idriji, kjer bo zgrajeno

▲ Lapajnetova ulica v Idriji je dočakala celovito sanacijo

nizko napetostno električno omrežje ter nameščena javna razsvetljava. Prestavljena bo trasa visoko napetostnega napajalnega omrežja, na delu območja bo obnovljen vodovod ter zgrajena fekalna kanalizacija in izvedena asfaltacija ulice Pod brezami. Naslednje območje, ki v Sp. Idriji čaka na obnovo, je Koreja, za ureditev katere bodo letos izdelani projekti.

Tudi v Godoviču bodo po lanski obnovi tunela letos ponovno zabrnili delovni stroji, tokrat v samem vaškem jedru. Tu se bo s ciljem boljše prometne varnosti in zmanjšanja stresnih situacij za pešce urejalo križišče državne ceste z lokalno cesto proti Veharšem. Odstranjen bo tudi moteči objekt v križišču, kar bo poleg obnovljenega objekta stare šole z novo, potrebam kraja primernejšo trgovino in nekaj stanovanji nad njo ter delno ureditvijo okolice objekta prispevalo k lepši podobi kraja, ki iz smeri Ljubljane prvi pozdravi domov vračajoče se Idrijčane in vse, ki k nam prihajajo na obisk. Da se kraj razvija in širi, dokazuje tudi pomanjkanje prostorov v nedavno zgrajeni podružnični osnovni šoli, kjer bo letos zaradi prostorske stiske potrebno urediti dve dodatni učilnici. Tako bodo zagotovljeni dobri pogoji za tiste, ki v življenje komaj vstopajo, tistim, ki se od njega poslavljajo oziroma tistim, ki jih ob tem slovesu spremljajo, pa se bo ob mrliški vežici uredil nadstrešek in stopnišče.

Projekt ureditve mrliške vežice se bo letos zaključil tudi v KS Dole, s predajo objekta na Gorah svoji funkciji in najnujnejšo ureditvijo okolice.

Kljub recesijski meglici, ki se zadržuje nad našo kotlino, se bo torej letos nekaj projektov le izvajalo, predvsem tiste, ki so vezani na evropska sredstva ali sredstva drugih vlagateljev ter skušalo dokončati že začete investicije. Poleg že omenjenih je bila spomladi že končana vodna vrtina v Idrijskih Krnicah, ki čaka na daljši črpalni preizkus in analize vode ter pridobitev

vodnega dovoljenja. Do konca junija bo zaključena še obnova, ki se s pomočjo EU sredstev izvaja na lokalni cesti Idrija-Vojsko, zgolj iz proračunskih sredstev pa bo na Vojskem urejen še propust na mostu v Gačniku ter izdelani projekti za večnamenski objekt. Projekti za tak objekt se bodo izdelali še za lokacijo zadržnega doma v Govejku v KS Ledine. Do Govejka bo izvedena tudi povezava z optičnim kablom, prav tako do Kanomlje in na Rebno in tako se počasi vendarle realizirajo vztrajna prizadevanja župana in občinske uprave, da bi bila zagotovljena čim širša telekomunikacijska pokritost območja občine.

Če nam bo vse to letos uspelo uresničiti, bomo šele videli, lepa nova stavba idrijskega vrtca pa je našim očem že na ogled. Veseli smo, da nam je ta projekt uspel in hvaležni smo Kraljevini Norveški, da nam je pri tem pomagala. Ne le, da je prispevala večino denarja, tudi predstavniki Norveškega finančnega mehanizma so nam vseskozi šli na roko in pritiskali na vse možne vzvode, da bi se zastoji pri plačilih zmanjšali na najmanjšo možno mero.

Ob pogledu na vrtec in njegov vsakdanji živahen utrip lahko začutimo, da s severa ne prihajata zgolj zima in mraz, temveč tudi topli valovi odjuge, za katere upamo, da bodo ublažili neprijazno recesijsko zmrzal.

▲ Območju Pustote se poleg lepih novih hiš obeta tudi urejena infrastruktura

Zlato obdobje Turističnega in olepševalnega društva Črni Vrh nad Idrijo

Jože Kenk

V začetku šestdesetih let prejšnjega stoletja je Črni Vrh nad Idrijo kazal klavno podobo predvojnega letnega in zimskega letovišča, še posebej privlačnega za prebivalce Trsta in Gorice. Stavbe v vasi, čeprav je poteklo že več kot 15 let po koncu vojne, še vedno niso bile obnovljene, sredi vasi je bila jama, ogromno je bilo še ruševin, cestno podjetje pa je imelo velike kupe gramoza za posipanje ceste kar v središču vasi. Tudi povojne politične razmere Črnemu Vrhu niso bile naklonjene, zato se je med krajanji porajalo malodušje, da bo tudi njihov kraj kdaj dočakal boljše čase. No, to obdobje je nastopilo, ko je bilo 5. maja 1963 ustanovljeno Turistično in olepševalno društvo Črni Vrh nad Idrijo.

Društvo se je ustanovilo za območje krajevnih skupnosti Črni Vrh in Godovič, tako območje delovanja ima danes samo še Lovska družina Javornik. Že ob ustanovitvi se je v društvo včlanilo 42 članov. Z leti je pod vodstvom predsednika Jožeta Kenka postalo največje in najpomembnejše društvo na črnovrški planoti, bilo je kreator idej, pri prebivalcih je imelo ugled, saj je v kratkem obdobju realiziralo projekte, ki so bili še pred leti videti utopični. Takoj po ustanovitvi so se vključili v Goriško turistično zvezo (20. 5. 1963), kar se je pokazalo za eno pomembnejših odločitev. Preko te zveze so namreč posredovali podatke o snežnih razmerah v Črnem Vrhu italijanskim turističnim agencijam, ki so v naslednjih letih organizirale nedeljsko smučanje v Črnem Vrhu. Po dveh letih so zaradi spremenjene organiziranosti na področju turizma izstopili iz Goriške turistične zveze in se včlanili v Občinsko turistično zvezo Idrija, kjer so skupaj s turističnima društvoma Idrija in Cerkno uspešno usklajevali in načrtovali turistični razvoj v občini.

Njihova prva akcija je bilo odprtje zaprte planinske koče na Javorniku, zato so že deset dni po ustanovitvi objavili razpis za prosto delovno mesto upravnika planinske koče. Z obvestilom pa so pozvali vse vaščane Črnega Vrha, da pristopijo k čiščenju vasi, predvsem okoli svojih hiš, in sicer: odstranjevanju plevela, kopriv, čiščenju kanalov, da ne bo voda ob nalivih drla okrog vseh voglov, očiščenju ulic drv in gnojja; tiste, ki so imeli gnojišča na vidnih mestih, da te odstranijo ali pokrijejo; gospodinje so naprosili, da ne vlivajo ali mečejo na ulico npr. pomij in podobno, prav tako so vaščane naprosili, da se odpadkov ne meče v potok. Deloma bi bilo podobno obvestilo aktualno tudi v današnjem času.

Ker so bili povsem brez finančnih sredstev, so si sredstva za delovanje zagotovili z

organizacijo vrtno veselice, in to 21. 7. 1963 na območju Balile. Z organizacijami veselic pa so zagotavljali sredstva za realizacijo svojih ambicioznih planov tudi v naslednjih letih, le lokacijo prireditve so prestavili v sam center Črnega Vrha.

Čeprav je v poletnem obdobju leta 1963 Črni Vrh beležil okoli 500 gostov, jih je na začetku delovanja presenetila nerazumljiva odločitev Skupščine občine Idrija, ki je Črni Vrh izločila iz programa turizma za obdobje 1964-70. Ta odločitev pa jih v nasprotju s siceršnjim malodušjem, ki je vladalo v Črnem Vrhu, ni zavrla, ampak še bolj vzpodbudila v njihovem delovanju. Kmalu so dosegli spremembo navedene odločitve.

V prvem letu delovanja so večino aktivnosti usmerili v obnovo stavb, poškodovanih ob napadu na domobransko postojanko 1. septembra 1944. Glede obnove župnišča, na katerem je bilo polno med- in povojnih napisov, so se obrnili tudi na apostolskega administratorja v Kopru dr. Mihaela Toroša. V letu 1964 je bila obnovljena glavna stavba (18), med njimi tudi obe gostišči Pri Pagonu in Pri Metki. V letu 1965 je bil obnovljen še preostali del stavb in odstranjene vse ruševine, z izjemo objekta, kjer je danes stanovanjska hiša Črni Vrh 41a. Društvo je krajanom preko občinskega stanovanjskega sklada zagotovilo posojila pod ugodnimi pogoji. S tem je vas dobila prenovljeno podobo. V letu 1965 je bil obnovljen tudi vaški vodovod, s katerim se je zagotovilo zadostne kapacitete vode tako za potrebe domačega prebivalstva kakor tudi turistov; v zgornjem delu vasi se je prenova vodovoda dokončala leta 1967.

Jeseni leta 1965 se je pričelo z izgradnjo smučarske vlečnice, katere slovesna otvoritev je bila 23. 1. 1966. Ta dan je bilo črnovrško smučišče v Dilah preplavljeno z okoli 1000 smučarji. Istočasno je pod smučiščem pričel obratovati tudi bife, v katerem so lahko smučarji potešili lakoto in žejo. Zgrajena

▲ Črni Vrh nad Idrijo pred obnovo

vlečnica je povsem spremenila turistični utrip kraja. V letnem poročilu je predsednik Jože Kenk zapisal, »da tradicija in lepote kraja nič ne pomagajo, če ni zimskošportnih objektov« ter »da je za sodobnega ljubitelja snežnih poljan nujno potrebno zgraditi smučarske vlečnice«.

Društvo je kljub množici turistov, ki so obiskovali Črni Vrh, želelo še več. Za turiste so želeli organizirati zimskošportne prireditve in jim omogočiti učenje smučanja. Aktivirati so želeli nedograjeno smučarsko skakalnico, načrte zanjo je naredil Stanko Bloudek, katere lesena konstrukcija je že propadala. Ker v samem Črnem Vrhu ni bilo usposobljenega kadra za te aktivnosti, so se za pomoč obrnili na Občinsko zvezo za telesno kulturo Idrija in Smučarski klub Rudar iz Idrije. Z obema organizacijama so v naslednjih letih uspešno sodelovali.

Prva leta jim je ne male težave povzročalo slabo pluzenje ceste Črni Vrh–Col. V določenem obdobju je bil splužen le odsek ceste od Cola do Mrzlega Loga, nato le del od Črnega Vrha do Mrzlega Loga, ne pa celotna cesta. Zato se je neko nedeljo v januarju 1965 zgodilo, da je mnogo tujcev, namenjenih na smučanje v Črni Vrh, obtičalo na Colu, ker je bila cesta do Črnega Vrha nespluzena in zaprta za promet.

Trgovina podjetja Univerzal tudi ni ustrezala potrebam turističnega kraja. Bila je slabo založena, neurejena, nespremenjena od odprtja po vojni. Ob nedeljah je poslovala tako, da je imela odprto le okence, preko katerega je trgovec stregel kupcem. Ljudje so čakali v vrsti, da so bili postreženi. Preko trga v Črnem Vrhu je bila vrsta kot nekdanj, ko se je blago delilo še na karte. Društvo je od trgovskega podjetja zahtevalo, da trgovino prenove ter jo ima tudi ob nedeljah odprto v normalnem odpiralnem času. Tudi na tem področju je danes zahteva ponovno aktualna. Število turistov tako v zimskem kakor tudi v poletnem obdobju je pričelo naraščati, predvsem Italijanov. Ker obstoječa gostišča s svojimi prenočitvenimi in gostinskimi kapacitetami niso mogla zadovoljiti vseh potreb gostov, je društvo pričelo z akcijo za izgradnjo dodatnih turističnih kapacitet. V samem Črnem Vrhu pa tudi v okoliških krajih so mnogi krajanje na osnovi te pobude zgradili dodatne prenočitvene kapacitete. Krajanje so ugotovili, da si z oddajanjem sob turistom

Črni Vrh nad Idrijo po obnovi

lahko zagotovijo dodaten vir zaslužka. V prvih treh letih delovanja društva se je število nočitev v Črnem Vrhu bistveno povečalo. V povprečju je prišlo na enega gosta sedem nočitev, kar še dolgo časa ne bo doseženo, kaj šele preseženo v današnjem turističnem utripu Občine Idrija.

Ker so gradbeni strokovnjaki ocenili kot neprimerno adaptacijo objekta v Balili za turistični objekt, so iskali investitorja za izgradnjo hotela z okoli 70 ležišči in 150 mesti v restavraciji. Društvena aktivnost je dobila kmalu odmev tudi v občini Idrija. Svet za blagovni promet in turizem Skupščine občine Idrija je na podlagi publikacije Lada Božiča Pogled na stanje in razvoj turizma v idrijski komuni predlagal v sprejem Skupščini občine Idrija program izgradnje turističnih objektov v Črnovrškem turističnem centru. V začetku leta 1965 je navedena skupščina iz predloga izhajajoči program tudi sprejela. V programu so bile zajete vse aktivnosti, ki jih je Turistično društvo že izvajalo:

- v občinski proračun so bila vključena sredstva za izdelavo idejnega, investicijskega in glavnega projekta za izgradnjo hotela,
- občina je zagotovila preko sklada ugodne kredite za adaptacijo in ureditev večjega števila tujskih sob v zasebnih hišah,
- občina se je zavezala, da dobi investitorja, zagotovi potrebna devizna sredstva, kakor tudi kredit za ustrezno dinarsko kritje za dobavo in montažo smučarske vlečnice,
- podpre se akcija za ureditev naselja, iz

sredstev komunalnih investicij se zagotovi sredstva za rekonstrukcijo vodovoda, ureditev ceste, trga in javnega parka v središču vasi.

Zaradi vse večje motorizacije, uporabe strojev v kmetijstvu in gozdarstvu je društvo načrtovalo tudi izgradnjo bencinske črpalke. Krajanje so jo dočakali šele koncem šestdesetih let.

Upoštevajoč, da se je turizem širil, so se tujci zanimali tudi za gradnjo vikendov, vendar jim tega takratna jugoslovanska zakonodaja ni omogočala.

Med akcijami društva je potrebno omeniti tudi:

- turistični teden in akcijo čiščenja vasi (20-24. 4. 1964),
- ocenjevanje najbolj urejenih objektov, kot zanimivost je potrebno omeniti, da so lastnikom najslabše urejenih objektov izrekli tudi denarne kazni,
- v letu 1967 so preselili spomenika dr. Frančiška Lampeta in Mateja Cigaleta izpred cerkve v središče parka,
- ustanovili so turistično informativni biro,
- skupaj s trgovino in gostišči so založili prve razglednice Črnega Vrha,
- spodbujali so mladino za šolanje na srednji gostinski šoli.

Z izgradnjo dveh novih vlečnic, hotela Bor, bencinske črpalke in osnovne šole se je zaključilo investicijsko obdobje na črnovrški planoti, katerega sooblikovalec in gonilna sila je bilo Turistično in olepševalno društvo Črni Vrh nad Idrijo. Istočasno je prišlo tudi do sprememb v vodstvu društva. Od tega obdobja dalje se društvu, z vmesnimi izjemami (Zimske igre Delo - Kompas), ni nikoli več uspelo vrniti na »pota stare slave«.

Leto	domači gosti	tuji gosti	Skupaj
1963	132	810	942
1964	514	2.876	3.390
1965	721	2.810	3.531

Število domačih in tujih gostov od leta 1963 do 1965

Slovenija z Nikonom na italijanskem turističnem tržišču

Filip Šemrl

V prejšnji številki Komunitatorja smo pisali o projektu, ki ga je podjetje Nebesa izvedlo v okviru promocije Slovenije v Milanu. V tem severnoitalijanskem mestu je namreč pripravilo večerjo za okrog 150 italijanskih novinarjev, ki so bili povabljeni na tako imenovani Slovenski večer. Pred tem večerom, ki je bil 12. februarja v enem najbolj priznanih hotelov v Milanu, Principe di Savoia, je Slovenska turistična organizacija (STO) istim novinarjem predstavila eno letošnjih največjih promocijskih akcij slovenskega turizma, ki jo bo skupaj z Nikonom, znanim proizvajalcem fotografske opreme, konec maja izvedla na italijanskem tržišču.

Omenjena promocija bo letošnja prva in najpomembnejša akcija nove regionalne destinacijske organizacije Smaragdna pot, ki pokriva celotno Goriško statistično regijo.

Z njo želijo pobudniki predvsem zadržati lanski obisk italijanskih gostov v Sloveniji, ki so ustvarili skoraj milijon nočitev. Medtem ko je obisk zdraviliških krajev in igralnic že utečen, si želimo, da bi pozornost pritegnili še s čim drugim. Tako bodo maja in v začetku junija na najmanj 400 oglasnih panojih v 12 večjih severnoitalijanskih mestih in na milanski podzemni železnici Slovenijo predstavljale profesionalne fotografije, posnete v dolini reke Soče in na severnem Primorskem.

V projektu sta se povezala predstavništvo STO v Milanu, ki ga vodi **Gorazd Skrt**, in rimska agencija za stike z javnostjo The Gate za Nital s.p.a. Za njuno skupno akcijo, v katero bo naša država prispevala približno tretjino potrebnega denarja, to je okrog 300.000 evrov, in nosi naslov »Nikon, podpis popotnika – fotografa«, so poskusna fotografiranja že opravili in med njimi posneli tudi nekaj idrijskih motivov.

Akcija, ki jo je Nikon pred tem uspešno izvedel na Norveškem in na Malti,

je priložnost za Slovenijo in vseh 13 severnoprimorskih občin, da tudi na italijanskem tržišču, za katerega veljajo enako slabe gospodarske napovedi, presenetimo predvsem z bližino,

cenovno dostopnostjo in podobo destinacije, ki je oddaljena le nekaj ur vožnje z avtomobilom in ki jemlje sapo. Predstavitev projekta za slovenske novinarje je bila v Čiginju.

➤ Direktor predstavništva Slovenske turistične organizacije v Milanu Gorazd Skrt in direktor LTO Sotočje Janko Humar na predstavitvi projekta slovenskim novinarjem

➤ Ena od fotografij iz prvega niza fotografiranja Nikonovih fotografov, ki jo uporabljajo v napovedi skorajšnjega začetka projekta

Delavnica o razvoju malih alpskih mest

Tina Bajt

Občina Idrija se je vključila v raziskavo o razvoju malih alpskih mest, ki poteka pod vodstvom Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU. Marca so se tako v Idriji zbrali domači in tuji strokovnjaki, ki so vodili delavnico o razvoju malih alpskih mest, prav takšnih, kot je Idrija. Poleg njih so delavnici prisostvovali še Bojan Sever, župan občine Idrija, predstavnice ICRE, TIC-a in Čipkarske šole ter seveda Idrijčani, ki so o omenjeni tematiki hoteli slišati kaj več.

V prvem delu delavnice je **dr. Janez Nared** z Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU predstavil rezultate ankete, ki jo je opravil že omenjeni inštitut. Vprašalnik so poslali skoraj vsem občinam v alpski regiji, ki si jo deli kar sedem držav. Anketa je bila poslana v štirih različnih jezikih (slovenskem, nemškem, italijanskem in francoskem jeziku), do 11. marca pa so prejeli 250 izpolnjenih anketnih listov. Čeprav je bilo vrnjenih odgovorov malo in so se sodelujoči strinjali, da bo potrebno med raziskavo pridobiti še več izpolnjenih anket, so se vendarle strinjali, da le-te kljub majhnemu številu kažejo bistvene smernice razvoja v Alpah. Ustavimo se samo ob nekaterih glavnih: kar 78 % vseh občin, tistih, ki so se odzvale na anketo, je podeželskega značaja. Kar 55 % jih je mnenja, da so manj pomembna lokalna središča, 21 % občin je pomembnejših lokalnih središč, 21 % regionalnih središč, le 3 % občin pa so središča državnega pomena. Pomanjkanje delovnih mest, odseljevanje mladih, staranje prebivalstva ter pomanjkanje kapitala in investicij so glavne težave alpskih občin. Večina občin je pod vplivom večjih mest v okolici, gospodarsko pa so usmerjene predvsem v kmetijstvo, malo v obrt in turizem. Te že prevladujoče panoge se jim zdijo tudi v prihodnosti najpomembnejše za nadaljnji razvoj. Med njimi vsekakor prevladuje turizem, saj so občine mnenja, da je njihova prednost prav čisto alpsko okolje s številnimi naravnimi viri in naravno dediščino.

Občina Idrija ima kar nekaj skupnih potez s temi bistvenimi rezultati ankete. Lahko bi rekli, da Idrija spada med tistih 21 % občin,

katerih značilnost je, da so pomembnejši lokalni centri. Vsekakor pa se lahko strinjamo, da v Idriji poznamo kar vse glavne grožnje alpskih občin: pomanjkanje delovnih mest, odseljevanje mladih ljudi, staranje prebivalstva ter pomanjkanje kapitala in investicij. Nekateri bi verjetno dejali, da v Idriji res ne manjka služb, saj kljub recesiji, ki je prišla tudi v naše kraje, Idrija v Sloveniji beleži eno najnižjih stopenj brezposelnosti. A v industrijo enostransko usmerjena občina ne ponuja veliko služb za mlade, ki se po študiju hočejo vrniti iz univerzitetnih središč domov. Zato so prisiljeni, da se dnevno vozijo v večja mesta ali pa se enostavno preselijo, to pa vodi v staranje prebivalstva. Tudi župan **Bojan Sever** je potrdil zgornje ugotovitve, ob tem pa še dodal, da je problem Idrije tudi v tem, da primanjkuje stanovanj za mlade družine, kar le še pospešuje odhajanje mladih.

V drugem delu delavnice nam je o priložnostih in zagatah malih mest govoril **dr. Manfred Perlik** iz Švice. Njegovo mnenje je, da so mala mesta v prednosti pred velikimi, saj so se ljudje naveličali betona in mestnega hrupa in se raje preselijo nekam, kjer so bližje naravi. Tudi ko se ljudje odpravljajo na počitnice, ne želijo počitnikovati nekje, kjer narave ni več, saj jo je uničil množični turizem. Ljudje so željni narave in novih dogodivščin, vse to pa jim po mnenju dr. Perlaka lahko ponudijo

Alpe. Ob tem je poudaril, da je turizem v Alpah sicer trenutno v manjši krizi, ki pa jo lahko s pravo strategijo reši in Alpe lahko zopet postanejo top turistična destinacija. Za konec je še predstavil nekatere rešitve, ki bi mogoče pripomogle k uspešnosti malih alpskih mest. Na primeru Idrije je tako dr. Perlik dejal, da če občina zaradi uspešne industrije privablja veliko število inženirjev, mora poskrbeti za dejavnosti, ki bodo privlačne tudi za njihove družine. Tako se bodo inženirji priselili v občino in nadomestili vsaj del tistih mladih, ki so odšli. Ne smemo pa seveda pozabiti tudi bogate naravne in kulturne dediščine, ki je podlaga za uspešnost idrijskega turizma.

Delavnica, kot tudi sodelovanje občine Idrija v raziskavi Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU v sodelovanju s tujimi partnerji, bo vsekakor Idriji vsaj nakazala nekatere možnosti nadaljnega razvoja v občini. Še večji razvoj turizma (tukaj lahko rečemo, da so slabo izkoriščeni predvsem naravni viri in naravna dediščina) in vsekakor boljša povezanost ponudnikov; boljša ponudba služb v vseh sektorjih in ukrepi, ki bi preprečili tako hitro staranje prebivalstva, so samo nekatere smernice, ki bi izboljšale nadaljnji razvoj občine. Delavnica nam je vsem, na žalost maloštevilnim, prisotnim osvetlila možnosti prihodnjega razvoja naše alpske občine.

Februar, marec 2009

15. februar – Akvarij M je dobil nov dom. Po novem ga najdete v prostorih nekdanjih Nebes. Čeprav akvarij še ni povsem naređ – največji akvariji bodo v njem šele dobili svoje mesto – se Akvarij M, katerega lastnik je Valter Majnik, že uvršča med največje akvarije v državi. Del obsežnega prostora akvarija bo Majnik namenil še za terarij.

18. februar – Izšla je knjiga Pogovori o umetnosti in književni vzgoji avtorja dr. Vinka Cudermana, nekdanjega profesorja na idrijski Gimnaziji Jurija Vege. Omenjena knjiga v obsežnem avtorjevem pisateljskem opusu predstavlja njegov Labodji spev, vsaj tako zanjo pravi avtor sam.

3. marec – Idrijski Zdravstveni dom je poslovno leto 2008 sklenil pozitivno, s 1500 evri dobička. V preteklem letu so za nove aparature in opremo namenili 460 tisoč evrov, kar predstavlja 12 odstotkov vseh prihodkov doma. Z denarjem, ki so ga nekaj prispevali sami nekaj pa donatorji, so kupili nov, sodoben rentgen in popolnoma na novo uredili otroško ambulanto. Še vedno nerešen problem pa ostaja pomanjkanje zdravnikov, saj bi takoj lahko zaposlili dva zdravnika za nadomeščanje odsotnosti in za nujno medicinsko pomoč ter pediatra. Vodstvo doma kratkoročne rešitve ne vidi, saj se na razpise, ki jih objavljajo, ne javi nihče, edina rešitev bi bili zdravniki iz tujine.

16. marec – Poslanci SDS so se odločili, da bodo v svojem opozicijskem mandatu obkrožili Slovenijo. Za prvo postajo so si izbrali severno Primorsko. Skupaj z gostitelji so v glavnem razpravljali o gospodarski krizi in njenih posledicah. V Idriji so se srečali z obrtniki in podjetniki, ki so brez izjeme tarnali nad plačilno nedisciplino in o podaljšanih plačilnih

rokih. Med drugim so si v navzočnosti nekdanjega ministra za gospodarstvo magistra Andreja Vizjaka ogledali obratovalnico Orodjarstva Idrija, ki je v lasti več družbenikov, samostojnih podjetnikov, ki so še lani imeli dela na pretek, za najmanj petnajst ljudi, letos ga je še za štiri lastnike premalo.

21. marec – Idrijski planinci so zadovoljni s svojim delom, še posebej pa z obnovo koč na Hlevišah. Namreč v njej so v zadnjih letih med drugim prenovili sanitarije, zamenjali opremo v restavraciji in uredili sobe, v katerih lahko naenkrat prespi 15 obiskovalcev, če je

sila pa še precej več. Letos bodo osrednjo pozornost namenili ureditvi statusa planinske koč na Hlevišah, saj sta zemljišče in objekt v lasti PZS, je na občnem zboru društva napovedal predsednik Zoran More. »Predlagali smo ji delitev premoženja, vendar odgovora še nismo dobili. Radi bi, da bi po vzoru drugih PD, tudi Hleviške bile v naši večinski lasti«, je poudaril More.

22. marec – Na letošnjem sejmu zdravega načina življenja, zdravilstva, zeliščarstva, zdrave prehrane in naravne kozmetike

Altermed v Celju so sodelovale tudi nekatere eko šole in eko vrtci. Med njimi se je predstavila tudi idrijska osnovna šola s svojima podružnicama iz Godoviča in Zavrata. Obiskovalci so si lahko na njeni stojnici ogledali izdelke na temo ločenega zbiranja odpadkov. Za predstavitev so tokrat poskrbeli šolarji z mentoricami, na sejmu pa so jih zastopale Majda Gantar, Damjana Likar in Klavdija Pavšič – Bajc.

28. marec – Idrijska ribiška družina je organizirala vsakoletno akcijo čiščenja bregov in strug reke Idrije in njenih pritokov. Udeležila

se je večina članov, ki so zbrali več odpadkov kot v preteklih letih. Menijo, da zato, ker so bile pozimi večkrat visoke vode in so nanesele odpadke, med katerimi so prevladovali plastične vrečke. Pred novo ribolovno sezono so bregovi rek v njihovem ribolovnem okolišu spet čisti. Pričakujejo namreč dober obisk in slabše poslovanje, saj jim je država odmerila najvišjo koncesijo med vsemi RD v državi. Plačati bodo namreč morali kar 27.000 evrov, čeprav so imeli v preteklih letih veliko škodo s povodnjami in virusom, zaradi katerega so morali odpraviti ves ribji zarod v ribogojnici na Kanomljici.

30. marec – Medobčinsko društvo invalidov Idrija – Cerkno ima novega predsednika. To je postal Feliks Poljanec. Osrednja naloga društva je skrb za vključenost invalidov v družbo ter ohranjanje njihovega zdravja in telesnih sposobnosti.

Iz preteklih let...

Neurejeno mlekarstvo na Idrijskem terja rešitev

V idrijski občini že dalj časa preučujejo tamkajšnje mlekarstvo in preskrbo mesta z mlekom.

Mlekarske razmere v tej občini so vse prej kot rožnate. Preskrba mesta z mlekom je nehygienična in nezanesljiva. Mleko se pretaka in deli celo po ulicah in hodnikih. Kakovost pa je taka, da kupec skoraj nikoli ne ve, če je kupil sladko ali kislo mleko.

Podobno je tudi s predelavo mleka in higieno v mlekarnah. Sanitarna inšpekcija je že večkrat ugotovila, da je večina mlekarskih izdelkov in celo mleko za široko potrošnjo zaradi slabe čistoče bakterijsko neprimerna, kar pomeni z drugimi besedami, da je lahko zdravju škodljiva. Temu se tudi ni čuditi, saj na primer ljudje, ki delajo v mlekarnah često nimajo niti brisače na razpolago, niti mila in delajo v istih oblekah kot doma v hlevu.

Način predelave mleka v vaških mlekarnah pa se v zadnjih petdesetih letih (skoraj odkar obstajajo mlekarnice) ni bistveno spremenil. Posledica vseh teh razmer je, da izdelujejo mlekarnice iz dobrega mleka le izdelke druge ali tretje vrste namesto prvovrstnih. Takega stanja pač ni mogoče dopuščati v nedogled, ker škodi proizvajalcem samim in potrošnikom. Prvi bi lahko boljše proizvode bolje prodajali. Razen tega moramo tudi vedeti, da na trgu ne bo vedno pomanjkanja mlečnih proizvodov in tedaj slabi izdelki ne bodo našli več kupcev. Potrošnik pa bo lahko dobil za dober denar dobro blago.

Žal so med kmeti tudi taki, ki se ne zmenijo za svet okoli sebe in ki mislijo, da je petdesetletna praksa že dovolj zanesljivo potrdila njihov način predelave mleka in so proti sodobni ureditvi mlekarstva, ki pa bodo gotovo ostali v veliki manjšini. Namreč občinski ljudski odbor v Idriji je na zadnji seji razpravljal o teh zadevah in sklenil pospešiti modernizacijo mlekarstva ter obenem urediti preskrbo mesta s primernim mlekom. Zato je sklenil zgraditi v Godoviču sodoben mlekarski obrat z maslarno in oddelkom za pasterizacijo mleka, ki bi lahko sprejel dnevno 4000 litrov mleka. S tem pasteriziranim mlekom bodo potem oskrbovali Idrijo. Sedanje mlekarnice po vaseh pa naj bi bile v bodoče že posnemalnice. Pa še za to delo jih bo treba primerno higiensko urediti.

O mlekarstvu in o odločitvi občinskega ljudskega odbora bodo v kratkem razpravljali po vaseh in v Idriji na zborih volivcev. Nobenega dvoma ni, da bodo vsi količjak razgledani volivci, bodisi kmečki proizvajalci na vasi, bodisi potrošniki v mestu, to pobudo občine pozdravili in podprli.

Primorske novice, 23. 1. 1959

Problemi in načrti Mestnega muzeja v Idriji

Posebna komisija strokovnjakov je že 1952. leta določila v idrijskem rudniku več strojev, ki so jih z modernizacijo obrata izločili iz dela, za strojni oddelk idrijskega muzeja. Med temi stroji je bilo tudi nekaj takih, ki so se ohranili še iz zadnjih desetletij preteklega stoletja. Ker pa za uresničevanje tega načrta in ureditev strojnega oddelka ni bilo potrebnih sredstev, je že vse kazalo, da bodo demontirani stroji propadli. Zadanje mesece lanskega leta pa je vendar prišlo do končnega dogovora med zadevnimi republiškimimi organi in našim muzejem, da se nebitveni deli strojev prodajo in z izkupičkom uredijo vsi objekti. Osvojili so tudi prvotni predlog, da se strojni oddelk uredi na grajskem dvorišču. Muzej je nato takoj začel z deli in je že lani postavil dva večja stroja, pri tretjem najtežjem, pa so bili postavljeni najtežji deli. Zima je nato dela prekinila, vendar računajo, da bodo lahko začeli z deli v kratkem času in na jesen v Tednu muzejev izročili javnosti strojni oddelk, ki bo med našimi muzeji nekaj res posebnega.

Idrijski muzej še danes nima oddelka NOB! Ko je upravni odbor muzeja konec leta delal obračun za preteklo leto in sestavljal delovni program za letošnje leto, je sklenil, da se v počastitev 40-letnice naše Partije uredi tudi oddelk NOB. V ta namen že urejajo tri večje sobe. V prvi bo splošni oddelk, ki bo prikazal razvoj naše osvobodilne borbe na območju idrijske občine. Druga soba je namenjena bolnišnici Pavla, ki je bila predhodnica bolnišnice Pavla pri Cerknem, ki pa je bila po vojni opuščena, čeprav je predstavljala zelo zanimiv zgodovinski objekt. Prav je torej, da se ohrani njen spomin vsaj v našem muzeju. Tretja soba pa bo posvečena partizanski tiskarni »Slovenija« z Vojskega. Ta objekt sicer še stoji na svojem mestu, vendar v tako

težkem terenu, da ima zelo majhen obisk in je vprašanje, če se splača še nadalje ohraniti na starem mestu, ker javnost od njega nima skoro nikakih koristi, vzdrževanje pa je zelo drago. Končno odločitev bodo morali seveda sprejeti merodajni republiški organi.

Ureditev oddelka NOB v našem muzeju pa bo zahtevala mnogo študija, strokovnega dela in denarnih sredstev. Ta ureditev bo mogoča samo s sodelovanjem vseh prizadetih organizacij, ker je to skupen problem in skupna dolžnost, s katero se moramo oddolžiti najslavnejši dobi naše zgodovine. Računajoč na tako sodelovanje je naš muzej še določil 8. julij za dan otvoritve tega muzejskega oddelka.

Spričo dveh tako važnih oddelkov, ki jih pripravlja naš muzej, je jasno, da bo letos vse ostalo delo moralo stopiti nekoliko v ozadje. S tema oddelkoma pa bo idrijski muzej pridobil na svoji zanimivosti.

L. S., Primorske novice, 20. 2. 1959

Tovarna »ETA« se uveljavlja

Ni dolgo odkar je začelo v Cerknem obratovati industrijsko podjetje za izdelovanje elektrotermičnih aparatov »ETA«.

V začetku je bilo zaposlenih 15 delavcev. Začeli so z zelo skromnimi sredstvi. Ta mali marljivi kolektiv pa je z vztrajnim delom najprej uredil strojnico, kjer danes že izdelujejo potopne in gospodinjske grelce, termična stikala, števrne plošče z vsem priborom itd.

Ker so naročila začela prihajati v vedno večjem številu, so zaposlili večje število novih delovnih moči iz Cerkna in bližnje okolice. Pri nameščanju so dali prednost bivšim borcem in sirotam padlih borcev. Danes »ETA« zaposluje že nad 100 delavcev, kar je lep dokaz uspešnega razvoja te mlade gospodarske organizacije. V podjetju zelo skrbijo za strokovni dvig kadra. V ta namen organizirajo tečaje za kvalifikacijo delavstva. Skupno z drugim podjetjem so ustanovili menzo, kjer se delavci hranijo po zmernih cenah. Name-ravajo uvesti tudi toplo malico, ki jo bodo delavci prejeli po režijskih cenah.

F. V., Primorske novice, 20. 3. 1959

Stoletnica rojstva Srečka Logarja

Janez Kavčič

Nekdanji zaslužni in vsestranski idrijski javni, društveni in kulturni delavec Srečko Logar (1909–1988) se je v nekem časopisnem intervjuju takole označil: »Že ob rojstvu me je poljubila trma.« Kot rudarski sin in zaveden Slovenec je Logar v svojem življenju resnično veliko preizkusil in rad je povedal, da je na svoji koži spoznal vse policijske sisteme, s katerimi se je lahko Slovenec srečal v 20. stoletju. Po značaju je bil odločen in načelen, predvsem pa izjemno prizadeven in nepopustljivo vztrajen pri uresničevanju delovnih nalog in zasledovanju ciljev, ki si jih je zastavil. Etičnim imperativom, sprejetim že v mladosti, je dosledno ostajal zvest v svojih zrelih letih, ko se je po drugi svetovni vojni z vsem žarom posvečal resnemu in temeljitemu oranju nove ledine idrijskega kulturnega življenja. Odklanjal je ceneni politični aktivizem in demagogijo, čeprav so ga, kot je sam povedal, zaradi tega »idrijske babe (aktivistke) vrgle iz partije«.

Srečko Logar se je rodil 31. decembra leta 1909 v delavski družini v Idriji. Tri leta se je šolal na idrijski realki (do njene ukinitve po Gentilejevi reformi leta 1923), zatem na učiteljskih v Tolminu in Gorici ter leta 1928 maturiral v Vidmu (Udine). Zaradi aktivnega protifašističnega delovanja je že kot dijak imel težave s policijo, kot učitelj pa ni mogel dobiti službe. V Gorici se je zavzeto vključil v ilegalno prosvetno, društveno, kulturno in politično delo slovenskih organizacij ter postal član izvršilnega odbora narodno-obrambne organizacije TIGR za Goriško. Leta 1930 je bil aretiran in pred Posebnim sodiščem v Rimu obsojen na prestajanje zaporne kazni v zloglasni rimski ječi Regina Coeli (Kraljica nebes!). Po amnestiji

je leta 1932 emigriral čez rapalsko mejo v Jugoslavijo in poučeval v več krajih, ostajal pa vseskozi politično sumljiv in bil deležen nenaklonjenosti takratnih jugoslovanskih kraljevih oblasti. Leta 1941 ga je v svoj vrtinec zajela vihra druge svetovne vojne, ko je bil iz Celja odpeljan v nacistično koncentracijsko taborišče Neubrandenburg v vzhodni Nemčiji. Pred koncem vojne se je srečno prebil v domovino in podpiral narodnoosvobodilni boj, po osvoboditvi pa se je vrnil v rojstno Idrijo kot izkušen prosvetni, kulturni in društveni organizator in entuziast.

Logarja je odlikovala nevsakdanja delovna energija, zato je mnogo let stal na čelu

➤ Srečko Logar govori ob otvoritvi kamšti 9. 10. 1954

številnih organizacij in društev, jim vdihnil življenje in kazal pot. Kamor koli je Logar prišel in v kakršnem koli odboru je bil, tam se je predvsem delalo in le na kratko sestankovalo. Vztrajno si je prizadeval, da bi povojna Idrija razvila svoje kulturne ustanove, predvsem muzej, kateremu se je popolnoma posvetil in mu bil kar 16 let (!) ravnatelj. Skrbel je za kulturne spomenike, raziskoval idrijsko tehniško in naravno dediščino, spodbujal športne dejavnosti, pomagal šahistom in planincem ter opravljal še vrsto drugih – največkrat zastojnih, a potrebnih del!

LOGARJEVI DOSEŽKI

Ozrimo se vsaj na nekatere Logarjeve poklicne in ustvarjalne dosežke.

Za vršilca dolžnosti direktorja idrijskega muzeja je bil imenovan z odločbo takratnega Ljudskega odbora mestne občine Idrije 7. oktobra 1953, kot ravnatelj pa je nastopil službo 1. avgusta 1955. Prizadevno je zbiral muzejsko gradivo, postavljaj na ogled prve (zlasti tehnične) zbirke v gradu in odpiral obnovljene objekte na terenu (kamšt, bolnica Franja, tiskarna Slovenija). Ob podpori rudniškega inženirja Ivana Gantarja je uspel prepričati krajevne oblastnike, da pri rušenju cerkve sv. Barbare in urejanju mestnega parka niso podrli stropa kripe in je zasuli; na ta civilizacijski dosežek v takratnih

➤ Srečko Logar, prof. France Hribar, Silvo Modrijan in Zmago Logar pred vhodom v ravensko jamo leta 1957

»revolucionarnih« razmerah je bil pozneje upravičeno ponosen, saj kriptte danes brez njegovega posredovanja ne bi bilo več.

V poznih petdesetih letih je Logar skupaj z dr. Romanom Savnikom iz postojnskega Inštituta za raziskovanje Krasa začel v Idriji organizirati jamarstvo, ki je pritegnilo veliko nadebudnih mladih privržencev (tudi poznejših strokovnjakov) in preraslo v uspešen in še danes dejaven jamarski klub, ki nosi Logarjevo ime.

Že v mladosti je Logar želel postati novinar, vendar mu trdo življenje med obema vojnama in med vojno takih možnosti ni dajalo. Dolgoletne ambicije je lahko udeležil šele kot vodja muzeja in bil leta 1956 med glavnimi pobudniki rojstva Idrijskih razgledov, ki kot najstarejša redno izhajajoča revija na Primorskem še danes opravljajo svoje poslanstvo. Idrijske razglede (časopis, zbornik, revijo) je Logar urejal kar 13 let in – zato da so nepreklicno redno izhajali – za marsikatero številko tudi sam napisal večino prispevkov. Vestno je beležil vsa količaja pomembna dogajanja na vseh področjih javnega življenja v Idriji (gospodarstvo, politika, zdravstvo, šolstvo, kultura, društva, šport, itd.).

Kot domoznanec in »lokalpatriot« v najboljšem pomenu te besede je Logar zelo cenil čipkarstvo, saj se je zavedal njegovega etnološkega pomena. V vlogi zavzetega muzealca in pionirskega organizatorja idrijskega turizma je sodeloval pri pripravi in izvedbi prvih čipkarskih festivalov v Mejci. Lahko bi rekli, da je pravzaprav utiral pot turistični miselnosti in že takrat gledal na turizem tudi kot na perspektivno gospodarsko priložnost Idrije.

Logarju je bilo intimno verjetno najbolj pri srcu sistematično zbiranje in urejanje poštnih znamk, saj se je filateliji posvečal domala vse življenje, in to s posebno vnemo in bogatim znanjem. Deloval je kot dolgoletni organizator, mentor in vzornik idrijskih in tudi slovenskih filatelistov. Kar štiri desetletja – od ustanovitve Filatelističnega društva Idrija leta 1949 do svoje smrti – je predstavljal »Srečko« (tako so ga spontano in prijateljsko vsi nagovarjali) pravcato »dušo« društva in opravljal v njem najpomembnejše funkcije in zadolžitve. Nastopal je v vlogi svetovalca mlajšim članom in skrbel za odpiranje društvene dejavnosti v širši slovenski prostor. Istočasno se je uveljavljal na republiški ravni, saj je slovenska filatelija sprejela več njegovih originalnih zamisli, med njimi tudi popularno in koristno

krožno zamenjavo poštnih znamk med društvu. Vrsto let je pošiljal sestavke in polemične dopise v filatelistična glasila, sodeloval s svojimi zbirkami na domačih in mednarodnih razstavah ter pobiral najvišje nagrade. Po značaju pa je bil preveč skromen, da bi obešal na veliki zvon svoje zasluge in visoka priznanja, ki jih je prejemal.

Posebej je treba poudariti, da se je Logar udeleževal tudi kot prizadeven, plodovit in vsebinsko tehten publicist. Napisal je domala nepregledno množico notic, najrazličnejših poročil, reportaž, intervjujev, člankov z aktualno tematiko, pa tudi več daljših in študijsko dodelanih domoznanskih razprav trajne vrednosti. Njegove številne prispevke so objavljali naslednji časopisi, revije in strokovne publikacije: Primorske novice, tržaški Primorski dnevnik, Delo, Ljubljanski dnevnik, Nova filatelija, Planinski vestnik, Turistični vestnik (1953), Srečanja (pozneje Goriška srečanja), Idrijski razgledi, Krajevni leksikon Slovenije (I., 1968) in Acta Carsologica (Poročila Inštituta za raziskovanje Krasa, SAZU, Ljubljana). Logarjevo obsežno pisno zapuščino bi bilo treba še zbrati, urediti in po možnosti tudi objaviti v knjižni izdaji. Natisnjen izbor iz njegove zajejne bibliografije bi nedvomno pomenil pomemben prispevek k boljšemu poznavanju starejše in polpretekle krajevine zgodovine in idrijske kulturne dediščine nasploh.

Logarjev ustvarjalni zagon in uresničitev mnogih njegovih načrtov je žal zaustavilo nesrečno naključje. Po hudem padcu v Pološki jami pod Rdečim robom se je

➤ Srečko Logar je bil vrsto let ravnatelj Mestnega muzeja Idrija

moral leta 1969 predčasno invalidsko upokojiti. Toda ohranjal je delovni elan in trdoživo življenjsko energijo. Po le delno uspeli zdravstveni rehabilitaciji je še skoraj dve desetletji, do smrti 1. marca 1988, zvesto vztrajal pri svojih najbolj priljubljenih dejavnostih, zlasti v pisarni Planinskega društva in med prijatelji filatelisti.

Različnih priznanj, diplom in nagrad se je Logarju z leti nabralo toliko, da bi lahko z njimi postavil pravcato razstavo. Na tem mestu naj bo izpostavljena samo najimennitnejša nagrada: leta 1972 je »za izjemne muzejske dosežke in za svoje življenjsko delo« zaslužen prejel Valvasorjevo nagrado kot najvišje slovensko priznanje na področju muzealstva.

➤ Srečko Logar z ženo Zvonko leta 1975

Razpršite svoj portfelj!

Barbara Ukmar

V kriznih časih je odločilna ustrezna razpršitev sredstev, tako geografska kot tudi panožna, poleg tega pa tudi izogibanje pretiranemu tveganju ter visokim stroškom. Vendar pa je v današnjem času veliko posameznikov, ki nimajo ali ne nameravajo porabljanja časa za aktivnejše spremljanje dogajanj na finančnih trgih in za analize posameznih vrednostnih papirjev. Za take posameznike so primerne naložbe v vzajemne sklade ali kotirajoče sklade; izbira je seveda odvisna od posameznikove trenutne finančne situacije, načrtov v prihodnosti in nenazadnje tudi od njegove nagnjenosti k tveganju.

VZAJEMNI SKLADI

Če se posameznik odloči za vstop v neki vzajemni sklad, mora najprej podpisati pristopno izjavo pri družbi za upravljanje. Le-te ponujajo široko paleto različnih vzajemnih skladov. Najbolj varni so tisti vzajemni skladi, ki vlagajo svoja sredstva pretežno v instrumente denarnega trga in bančne depozite; donosnost pri tovrstnih skladih je zaradi visoke varnosti seveda nižja, zato so primerni za krajša časovna obdobja. Sorazmerno visoko varnost nudijo tudi obvezniški skladi; mešani so že nekoliko bolj tvegani; najbolj tvegani od vzajemnih skladov pa so delniški, ki pa so vseeno bolj varni v primerjavi z naložbami v posamezne delnice, saj je pri skladih poskrbljeno za geografsko ali panožno razpršitev.

Donosnost vzajemnih skladov je tako že glede na samo strukturo naložb zelo različna in vnaprej nepredvidljiva. Kot že omenjeno, velja obratno sorazmerje med varnostjo in donosnostjo. Poleg tega pa je na tem mestu potrebno tudi poudariti, da pretekli donosi niso zagotovilo za prihodnje. Analiza dolgoročne donosnosti (v povprečju zadnjih 40 do 50 let) uspešnih svetovnih delniških skladov je tako pokazala, da se donosnosti gibljejo v razponu od 10 do 15 % letno, pri obvezniških pa je donosnost seveda nižja, in sicer znaša od 6 do 10 % letno. Lansko leto vlagateljem žal ni bilo najbolj naklonjeno, pozitivne donose so imeli večinoma le denarni in obvezniški vzajemni skladi, medtem ko so izgube pri delniških vzajemnih skladih znašale tudi okrog 70 %. Trenutno nizki tečaji pa so lahko dobra priložnost za postopne nakupe in obetavne donose v prihodnosti.

seveda povezano tudi z določenimi stroški. Vstopni stroški so ponavadi odvisni od višine vplačila in znašajo do 5 %, izstopni stroški pa znašajo do 3 %. Vendar pa se vstopni in izstopni stroški ponavadi izključujejo, pri večini družb za upravljanje imajo tako samo vstopne stroške. Poleg tega pa je potrebno v stroške všteti tudi upravljavsko provizijo (v povprečju znaša od 1 do 2 % letno) in skrbniške stroške (od 0,05 do 0,15 % letno).

Obdavčitev kapitalskih dobičkov je pri vzajemnih skladih enaka kot pri delnicah, kar pomeni, da prvih 5 let davčna stopnja znaša 20 %, nato pa se vsakih 5

let zniža za 5 odstotnih točk, tako da po 20 letih davka ni več potrebno plačati. Na tem področju smo v Sloveniji letos dočakali pomembno novost, in sicer krovnne sklade, ki pomenijo za vlagatelje veliko ugodnost z davčnega vidika. Obstoječi vzajemni skladi so se namreč preoblikovali v podsklade in se združili v krovni sklad. V okviru krovnega sklada pa velja odlog davčne obveznosti: vlagatelj pri prenosu sredstev med podskladi ne prijavi davka na kapitalski dobiček, pač pa davčna obveznost nastane šele v primeru prodaje točk vzajemnega sklada in izplačila na osebni račun.

KOTIRAJOČI SKLADI (ETF)

Kotirajoči skladi (angleško »Exchange Traded Funds«, od tod tudi kratica ETF) so poseben primer indeksnih skladov. Kaj pa so indeksni skladi? Gre za pasivno upravljane vzajemne sklade, pri katerih je naloga upravljavca samo to, da gibanje sklada čim bolj tesno sledi gibanju izbranega borznega indeksa. Dolgoletna praksa namreč kaže, da naj bi za delniški trg v ZDA veljalo, da kar 80 % upravljavcev doseže nižje donose kot pa borzni indeksi za tista področja.

Vlaganje v vzajemne sklade pa je Različne naložbe prinašajo različne donose

Če se vrnemo nazaj h kotirajočim skladom – kot rečeno gre za obliko indeksnih skladov, njihova posebnost pa je ta, da kotirajo na borzah. Enote sklada torej vlagatelj ne kupi ali proda neposredno pri družbi za upravljanje, pač pa na borzi. Prednost nakupa oz. prodaje na borzi je tako nedvomno ta, da je cena enote sklada znana v času nakupa, medtem ko se pri vzajemnih skladih obračun posla izvede pri vsaj za en dan zamaknjeni prihodnji, trenutno še neznani vrednosti. Poleg tega pa cena ni fiksna za celoten dan, kot to velja pri vzajemni skladih, ampak je odvisna od ponudbe in povpraševanja. Seveda bi lahko prišlo do tega, da bi se borzna cena bistveno razlikovala od vrednosti enote premoženja sklada, vendar pa to preprečuje mehanizem arbitraže – v primeru večje razlike med borzno ceno in vrednostjo sklada bi vlagatelji množično izvajali zamenjavo, posledično pa bi s tem prišlo do izenačenja cen, zato velja, da je borzna cena vedno blizu vrednosti premoženja sklada.

Za kotirajoče sklade so značilne nizke upravljaljske provizije, saj takšni skladi le posnemajo sestavo nekega indeksa in se ne upravljajo aktivno. Na drugi strani pa so lahko pomanjkljivost visoki stroški borznega posredovanja pri nakupu ali prodaji, kar velja v tistih primerih, ko gre za nizke zneske in mora vlagatelj borznemu posredniku plačati

določeno minimalno provizijo, ki pa je procentualno zelo visoka. Kotirajoči skladi so torej za razliko od vzajemnih skladov manj primerni za vlagatelja, ki namerava postopno in z manjšimi zneski vstopati na borzni trg.

V zadnjih letih se je ponudba kotirajočih skladov zelo razmahnila. Poleg klasičnih skladov, pri katerih je vlagatelj udeležen pri razvoju osnovnega instrumenta v razmerju 1 : 1, so se pojavili tudi t. i. »short« kotirajoči skladi in kotirajoči skladi z vzvodom. Nakup »short« sklada je smiseln takrat, ko se pričakuje padec osnovnega instrumenta (indeksa) in bi hoteli pri tem zaslužiti. Če tako npr. indeks izgubi 2 %, »short« sklad pridobi 2 %. Za sklade z vzvodom pa je značilno, da se gibljejo z večkratnikom gibanja indeksa in so torej nekoliko bolj tvegani kot običajni kotirajoči skladi, saj se ne multiplicirajo le dobički, pač pa tudi izgube.

ZAKLJUČEK

Če zaključim, vzajemni skladi so primernejša naložba za tiste vlagatelje, ki v to naložbeno obliko mesečno vlagajo nižje zneske z namenom zagotoviti si čim bolj brezskrbno življenje na stara leta; medtem ko je s kotirajočimi skladi mogoče vlagati bolj usmerjeno in so bolj smiselni takrat, ko se vlagatelj odloči za enkratni vložek.

rešitve z elektrotehnično opremo vrhunske kakovosti

Ustvarjamo celovite in učinkovite rešitve z elektrotehnično opremo vrhunske kakovosti. Izkoristite preverjeno kombinacijo inovativne opreme svetovno znanih proizvajalcev nizkonapetostne stikalne opreme in opreme za avtomatizacijo ter naših dolgoletnih izkušenj.

Prodajni program: nizkonapetostna stikalna oprema za industrijo in zgradbe • oprema za avtomatizacijo v industrijah in zgradbah • varnostna in kontrolna oprema • programska oprema za vodenje procesov SCADA • oprema za avtomatizacijo in nizkonapetostna stikalna oprema za eksplozijsko ogrožena območja (Ex-oprema) • namenski proizvodi za avtomatizacijo.

Rešujemo vaše probleme: odlikuje nas strokovna in učinkovita tehnična podpora. Ne zapravljajte časa z iskanjem odgovorov na tehnična vprašanja, če že poznamo rešitve. Teh.podpora@synatec.si.

KOLEKTOR

Kolektor Synatec d.o.o.

Vojkova ul. 8b • 5280 Idrija
T: 05/372 06 50 • F: 05/372 06 60 • www.kolektorsynatec.si • synatec@kolektor.si

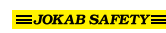
Nizkonapetostna stikalna oprema

Oprema za avtomatizacijo

Varnostna in kontrolna oprema

Programska oprema za vodenje procesov SCADA

Oprema za eksplozijsko ogrožene prostore

Namenski proizvodi za avtomatizacijo

KOLEKTOR

Informator

ČASOPIS KONCERNA **KOLEKTOR** • April 2009

V gospodarski krizi nismo izgubili nobenega posla, celo pridobili smo jih

Osrednja poudarka letošnje prodajne konference koncerna Kolektor sta bila preučitev razmer v prodaji in vseh projektov, ki bi jih lahko z določenimi aktivnostmi in agresivnejšimi tržnimi prijemi na kratki ali srednji rok pridobili. V preteklih letih je bil drugi del prodajne konference namenjen predstavitvi novih koncernovih produktov, tokrat so v okviru delavnice zbirali nove ideje prodajnega osebja, o tem, kaj lahko še naredijo v prodaji za izboljšanje ponudbe kupcem in na področju varčevalnih ukrepov, ki so se nanašali na različna področja kot npr. logistiko, konsignacijska skladišča, tehnične izboljšave, zamenjave materialov, itd.

Izvršni direktor koncernove komercialne **magister Rok Vodnik** je ob tem poudaril, da bo letošnja Kolektorjeva prodaja manjša od lanske. Za približno četrtno in za slabih 40 odstotkov v primerjavi s prodajo v letu 2007, ko je povpraševanje svetovnega gospodarstva doseglo tudi vrh v zadnjem desetletju. Je pa res, da po slabem prvem četrtletju prodaja že kaže zmerne znake oživljanja. »Zdaj so našim kupcem in končnim izdelovalcem avtomobilov že pošle zaloge. Ker smo še vedno ostali njihovi dobavitelji lahko pričakujemo spet naročila«, je poudaril Rok Vodnik. Medtem ko se povpraševanje v avtomobilski industriji že veča, pa se je z zamikom umirilo na drugih stebrih Kolektorjeve ponudbe, ugotavlja izvršni direktor koncernove komercialne Rok Vodnik.

Kolektorjeve družbe razvijajo nove programe in širijo ponudbo.....

5

- Kolektor Koling sodeluje pri številnih projektih doma in na tujem, Kolektor Liv pa je razvil nov sesalnik

Razvojno-tržni center pred vselitvijo.....

10

- Kolektor Koling je pri načrtovanju stavbe upošteval sodobne tehnologije gradnje

Anica Uršič Vončina predstavlja dejavnost v Kolektorju, brez katere podjetje ne more biti uspešno.....

16

- Plan in kontroling je podporni služba uprave koncerna pri sprejemanju in uresničevanju poslovnih odločitev

Upam, da se optimizem vrača in da bo oživljanje gospodarstva trajalo

Filip Šemrl

V številnih evropskih državah so ob močnem usihanju povpraševanja po avtomobilih v zadnjih mesecih pod pritiskom nacionalnih proizvajalcev vzklile precej podobne sheme spodbujanja prodaje, po katerih je kupec za zamenjavo starejšega vozila z novim upravičen do premije (popusta). Gre za izrazito kratkoročne gasilske ukrepe, ob katerih se v trenutni stiski pač nihče ne sprašuje, kakšne bodo posledice, ko bodo ti programi potekali. Ali se tovrstno pospeševanje prodaje pozna tudi na oživljanju Kolektorjeve prodaje?

Zadnje tedne že beležimo oživljanje prodaje, še posebej v avtomobilski industriji. Manjše povpraševanje smo z zamikom občutili tudi na področju široke potrošnje, to je proizvajalcev bele tehnike in električnih ročnih orodij. Na tem področju danes beležimo še zelo šibko povpraševanje, medtem ko se je avtomobilska industrija že odlepila od dna, kateremu smo bili priča decembra lani in januarja letos. To je zagotovo tudi posledica omenjenih ukrepov, kar nam potrjujejo tudi informacije iz časopisov o naraščanju povpraševanja po avtomobilih, denimo februarja na nemškem tržišču v primerjavi z istim mesecem lani kar za 22 odstotkov. Marca so se ti trendi pri njih nadaljevali, prav tako se je povpraševanje povečalo v Franciji in Španiji. Do Kolektorja ta konjunktura prihaja z zamudo, prav tako kot smo bili manjšega povpraševanja v lanskem letu deležni nekaj mesecev kasneje, ko smo začeli govoriti o gospodarski krizi.

Zaenkrat gredo bolje v promet avtomobili nižjega cenovnega razreda, za te pa Kolektor ne izdeluje komutatorjev?

Ne, jaz tega ne bi trdil, izdelujemo komutatorje tudi za tovrstne avtomobile, vendar je opremljenost teh vozil bolj skromna, zato so tudi potrebe po motorjih, v katerih so vgrajeni naši komutatorji, manjše. Vsak avtomobil namreč le potrebuje zaganjalnik, bencinsko črpalko in brisalce. Če bi se prodaja tako povečala tudi v srednjem avtomobilskem razredu, v katerem so avtomobili bolje opremljeni, z več opcijami, bi bilo to za nas zagotovo ugodnejše. Gre za dva pozitivna učinka. Prvi so državni ukrepi, ki oživljajo posamezna tržišča, drugi pa ta, da so v dobaviteljskih verigah že deloma pošle zaloge. Izdelovalci avtomobilov so namreč prav

Mag. Rok Vodnik, izvršni direktor koncernove komercialne

na ta račun v preteklih mesecih izboljševali svojo likvidnost. Povedano pa še ne pomeni, da že lahko od veselja skačemo do stropa. Naraščanje povpraševanja pomeni, da bomo v primerjavi z decembrom, januarjem in februarjem, to je z meseci s številnimi prazniki, sedaj imeli namesto 50 odstotno po novem 40 odstotkov manjšo prodajo pri prodaji komutatorjev. Ta se povečuje približno za 15 odstotkov na mesečni ravni, če pa bi hoteli priti na raven pred gospodarsko krizo, bi jo morali povečati za 100 odstotkov. Še vedno smo daleč od števil, ki smo jih bili navajeni.

Ob stalnem pisanju o hudi krizi avtomobilske industrije sem in tja le lahko omenimo tudi podjetja, za katera se zdi, da so v neugodnih razmerah še močnejša. Ingolstadtski Audi prav gotovo velja za eno takšnih; dogajanje na trgu sicer čuti, a ob pogledu na njegove najrazličnejše odlične poslovne kazalce je jasno, da bi jih velika večina bližnjih in daljnih tekmecev morala preučiti in vzeti za zgled.

Ne glede na dejstvo, da mora Audi kljub zajetni likvidnostni zalogi (ob koncu minulega leta je imel več kot devet milijard evrov prostih sredstev!) zaradi krize v svojih evropskih tovarnah uvajati prilagoditve proizvodnje, po besedah njegovih

vodilnih glede prihodnosti ne ravna jo niti malo obotavljivo. Kolektor je že vrsto let razvojni vodja na področju izdelave komutatorjev, torej v klubu najboljših. Je kriza priložnost za ponudbo novih aplikacij in utrditev pridobljenih pozicij na tržiščih?

Kriza je lahko tudi priložnost. Mi smo postali še agresivnejši v ponudbi komutatorjev predvsem zato, ker je tržišče zasičeno z njihovo ponudbo, seveda pa aktivno tržimo tudi nove proizvode. Kar zadeva prvo je težava v počasnosti avtomobilskih proizvajalcev v potrjevanju posameznih projektov in še dodatna, ker je gospodarska kriza nekatere preprosto ustavila ali z njimi čaka na boljše čase. Take možnosti, kot jih ima Audi, ki je sicer sestavni del Volkswagna, vendar kot končni proizvajalec privablja kupce z novimi modeli in tržnimi akcijami, mi nimamo. Dobavljamo kupcem, ki sprejemajo racionalne rešitve na temelju komercialnih in tehničnih okoliščin. Dodal bi, da se je Kolektorju zgodila, v ekonomiji bi rekli, sistemska napaka, ker obvladuje 50 odstotkov evropskega in 20 odstotkov svetovnega tržišča. Ko je vsa avtomobilska industrija v recesiji preprosto

je z njo povezano vsako sedmo delovno mesto v Nemčiji), po črnih scenarijih pa bi utegnil brez službe ostati vsak deseti zaposleni, je še posebno hudo udarila njene dobavitelje doma in na tujem. Med njimi je tudi Kolektor. Sicer pa številni ugotavljajo, da so posledice krize pri nas tako občutne predvsem zato, ker je naše gospodarstvo zelo vezano na nemško tržišče.

Dejstvo je, da je slovenska industrija močno odvisna od nemškega trga. Gre za najmočnejše gospodarstvo v Evropi in je kot tako tudi najbolj odvisno od ostalih svetovnih gospodarstev, kjer tudi najbolj intenzivno išče tržišča za svoje izdelke. Kolektor enakovredno obravnava vse trge, toda največ podjetij, katerim dobavljamo svoje proizvode, je prav v Nemčiji. Teh svetovnih tokov ne moremo spremeniti. Večji kot si bolj globalno iščeš tržišča. To so dejstva. Za Kolektor je bilo še pred petnajstimi leti evropsko tržišče preveliko, danes je še svetovno premajhno.

Tudi v Sloveniji je avtomobilska industrija skupaj z industrijo sestavnih delov izjemno pomembna

"Zgodilo se nam je sistemsko tveganje, saj obvladujemo polovico evropskega in 20 odstotkov svetovnega tržišča komutatorjev, zato v času gospodarske krize naše ponudbe kratkoročno nismo imeli več kam preusmeriti"

nimaš več kam preusmeriti svoje ponudbe. Mi smo povsod tako občutno prisotni, da na hitro nismo mogli nič storiti. Tudi potencialov, ki jih imamo, ni veliko. Tudi v Rusiji smo z našimi komutatorji, toda v tej državi je v zadnjih treh mesecih proizvodnja avtomobilov popolnoma zamrla. Sodelujemo z vsemi kupci, v vse njihove projekte smo vključeni, in za vse smo skoraj preveliki. Sreča, da smo prisotni še v drugih industrijah, na področju hišne in industrijske tehnike, v katerih se povpraševanje ni tako drastično znižalo kot v avtomobilski industriji. To lajša težave koncerna kot celote. Razvijamo nove programe in širimo ponudbo, toda proces organske rasti in s tem povezane diverzifikacije traja, ne da se ga pospešiti, celo obratno, ta trenutek je celo zavrt, ker so naložbe v nove programe in aplikacije pri nekaterih kupcih, ustavljene.

Kriza nemške avtomobilske industrije, ki neposredno zaposluje 760.000 ljudi (posredno

gospodarska panoga, v kateri je zaposlenih 24.000 ljudi in ki ima letni promet več kot 2,5 milijarde evrov. Svetovna kriza je zdaj močno pritiskala tudi ta segment gospodarstva. Podjetja so se najpogosteje odzvala tako, da so prešla na 36-urni delovni teden, zmanjšala proizvodnjo, odpustila pogodbeno zaposlene delavce, optimalizirala poslovne procese, znižala stroške in podobno. Kolektor je bilo prvo podjetje pri nas, ki je opozorilo na prihajajočo krizo. Takrat smo domala z začudenjem sprejeli novico, pravzaprav predlog o skrajšanju delovnega časa, potem so predlog povzeli vsi, danes je to model, s katerim se je na krizo odzvala tudi država.

Skrajšanje delovnega časa je bila nuja, z njo je Kolektorjevo vodstvo odreagiralo proaktivno na zaostrene razmere. Mogoče smo mi znamenja krize zaznali pred drugimi, ker smo močnejše vpeti v gospodarstva razvitih držav. Dno smo, kot je gospod Stojan Petrič ugotovil, januarja dosegli.

Jaz upam, da smo ga res in da to ni bilo samo lokalno dno in, da bo oživljanje vzdržno na daljši rok. Prav je, da se povrne optimizem, kajti veliko je psihološkega učinka, ki je nastal zaradi težav v finančnem sektorju in se posledično prenesel na realno gospodarstvo. Upamo, da se bodo naročila čim prej povečala in bomo tudi mi začeli spet delati 40 ur na teden. Težko pa je napovedati, kdaj se bo to zgodilo, kajti do napovedi kupcev je danes priti še težje kot v preteklosti, saj tudi sami živijo v negotovosti. Prihodnje mesece se bomo srečevali z bistveno večjimi nihanji v napovedih in naročilih. Včasih je bila avtomobilska industrija zelo zanesljiva panoga, danes je spremljanje zalog v njej zelo restriktivno, zato so vsi previdni pri naročanjih. Odklone lahko pričakujemo do trenutka, ko se bo avtomobilska industrija spet umirila na določeni ravni proizvodnje. Osebnostno upam, da se bo proti koncu tega leta to že zgodilo.

Položaj je od podjetja do podjetja različen. Družbe v slovenski avtomobilski industriji imajo tako kot tudi druge družbe težave s tekočo likvidnostjo, poleg tega pa imajo dobaviteljska podjetja probleme zaradi zagotavljanja sredstev za razvojne projekte. Pričakovati je, da bodo prave likvidnostne težave glede na trimesečni plačilni rok šele nastale. Kako z vidika vodje koncernove komercialne ocenjujete finančno kondicijo Kolektorja?

Kolektor je kapitalsko trdno podjetje. Če ne bi sprejeli varčevalnih ukrepov na vseh ravneh in uvedli skrajšanega delovnega časa, bi tako rezervo lahko hitro »pokurili«. Iz najnižje likvidnostne točke že zaznavamo rahel pomik navzgor.

Se v času krize dovolj posvečate svojim

prodajnikom? Teh se namreč ob negativnem dogajanju na trgu praviloma najhitreje polasti obup. Kako po vašem trženje in prodajo prilagoditi krizi?

Zelo se posvečamo priložnostim, ki jih zaznavamo. V krizi so še večje. Celotna prodajna ekipa na ravni koncerna (tudi sam sem prodajnik) dnevno preučuje priložnosti, se dogovarjamo za akcije za pridobitev dodatnih naročil. Zavedamo se, da je prav od tovrstnega dela močno odvisen celoten koncern. Prodajniki kljub skrajšanemu delovnemu času delajo zavzeto. Mislim, da je motivacija prodajnega osebja na visoki ravni, ni se nas lotil obup.

Legenda Instituta Jožef Stefan, akad. dr. Robert Blinc se je večkrat izkazal z vizionarskimi sposobnostmi. Že pred leti je napovedal, da se izteka zlato obdobje industrijske revolucije, da bo razviti svet končno moral, kot pravijo Angleži, plačati zaužito kosilo. Je sedanja finančna kriza to? On namreč v enem najnovejših intervjujev ob 60 – letnici obstoja te ugledne ustanove, s katero tudi Kolektor zgledno sodeluje, pravi, da je sedanja finančna kriza posledica tehnološke krize, saj v zadnjih dveh desetletjih ni bilo razvitih pomembnejših tehnoloških izdelkov, ki bi spodbudili nakupe. Se strinjate z njegovo ugotovitvijo?

V zadnjih letih smo doživeli občuten razvoj digitalnih in komunikacijskih tehnologij. To je gnalo določen del svetovnega gospodarstva, ob že tradicionalnih, denimo avtomobilski industriji. Išče pa se novo področje. Veliko politikov in strokovnjakov vidi rešitev v ekologiji in z njo povezanih dejavnostih. Naj si bo od čiščenja odpadkov do iskanja alternativnih virov energije. To bo nov segment, ki bo pomagal pognati industrijo. Ameriški predsednik Barak Obama je že napovedal, da bodo ZDA v prihodnjih letih zaposlile na področju ekologije dodatnih pet milijonov ljudi. V vsakem primeru bo zaradi sedanje krize prišlo do prevrednotenja vrednot. Ne samo ekologija, tudi avtomobilska industrija, se bo srečala z novimi izzivi. Denimo z električnimi avtomobili, z avtomobili, ki bodo komunicirali med seboj in s tem povezanimi spremembami v prometni infrastrukturi. To je priložnost za Kolektor, ki prevzema ali razvija nove programe in jih sinergijsko povezuje v celoto, da bo avtomobilski industriji v prihodnosti ponudil produkte s področja ekologije, varnosti in udobja v vozilu. Enako to velja tudi za področja hišne in industrijske tehnike.

Koncern Kolektor je pripravil že 7. razvojno konferenco

Polona Šemrl

Gostitelj tokratne, že sedme koncernove razvojne konference, je bil Kolektor Kolig. Vsako konferenco, na kateri vodje razvoja pregledajo aktivnosti na posameznih aktualnih projektih znotraj koncerna, pripravi druga koncernova družba. Na ta način naj bi razvojniki bolje spoznali ostala podjetja, njihove projekte in ljudi, ki delajo pri njihovi pripravi in izvedbi.

Udeležence konference je nagovoril glavni izvršni direktor **Radovan Bolko**, ki je predstavil koncernovo strategijo na področju razvoja. Kot je poudaril, so aktivnosti, povezane z razvojem glede na trenutno gospodarsko situacijo še pomembnejše, kot so bile prej. Prednost bodo imeli projekti, ki imajo krajši čas do realizacije na tržišču, iskali bodo projekte, ki se jih lahko sofinancira tudi s sredstvi evropskih razvojnih skladov in projekte, ki imajo sinergične učinke znotraj koncerna.

Vse hčerinske družbe v koncernu Kolektor že imajo nabor projektov in čakajo na primerne razpise. Ti projekti imajo prednost pred drugimi. Koncernov strateški razvojni svet je oblikoval različne kategorije projektov – od takih, pomembnih za koncern, do tistih, pomembnih za podjetje oziroma poslovno enoto, pravi glavni izvršni direktor **Radovan Bolko** in dodaja, da imajo trenutno osem

za koncern pomembnih projektov, ki jih bodo poskušali čim prej realizirati.

V nadaljevanju konference je **Aleksander Kuljaj** iz koncernove komercialne zbranice predstavil orodje za spremljanje prodajnih aktivnosti CRM. Z njegovo uporabo naj bi si prodajniki olajšali delo in bili še bolj učinkoviti. Po pregledu projektov posameznih razvojnih skupin so se predstavili še gostitelji konference, torej Kolektor Koling. Podjetje in projekte, na katerih delajo, je predstavil direktor podjetja **Tine Vadnal**.

Kolektor Koling pred novimi izzivi

Polona Šemrl

Kolektor Koling je podjetje z več kot 15. letno tradicijo. Čeprav domačini mislimo, da podjetje dobro poznamo, direktor Kolektorja Koling Tine Vadnal pravi, da temu še zdaleč ni tako.

Da bi to spremenili, zapišimo nekaj besed o samem podjetju. Ko govorimo o Kolektorju Koling govorimo o treh stebrih dejavnosti:

- o **objektih**, kamor spada predvsem gradbeni inženiring in projektiranje,

- o **instalacijah**, pri katerih mislimo na strojno in elektro instalacijo ter avtomatizacijo,
- in o **klimatizaciji**, kamor uvrščamo predvsem klimatske naprave za poslovne zgradbe.

Dolgoročno naj bi prav zadnji steber, torej klimatizacija, postal »spin off« oziroma samostojno podjetje, Kolektor Koling pa storitveno podjetje, ki bo kupcu nudilo vse, od ideje do izvedbe.

Podjetje je lani poslovalo zelo dobro. Prodajo so namreč povečali za zavidljivih 100 odstotkov.

Gospodarska kriza, s katero se soočajo podjetja in zaradi nje sprejemajo krizne ukrepe, jih za enkrat še ni prizadela. Lahko bi rekli, da je realizacija večja kot je bila v enakem obdobju lani. Kljub temu pa so v podjetju realni. »Pričakujemo, da bomo učinke krize občutili v drugem polletju letošnjega leta. Na padec investicij smo se že pripravili, pravi direktor podjetja **Tine Vadnal**. Podjetja, ki se ukvarjajo z investicijsko dejavnostjo, se bodo po besedah Vadnala v tem obdobju soočila s problemi, zato vodstvo Kolektor Kolinga že zdaj, ko imajo še dovolj dela, intenzivno išče nove projekte.

Trenutno imajo v delu veliko število projektov. Med domačini sta to nedvomno Razvojno-tržni center, pa hala Vleka, začela se je tudi obnova Orodjarne. Verjetno pa si nihče ni mislil, da Kolektor Koling sodeluje pri tako velikem številu projektov izven meja idrijske in cerkljanske občine. Naj jih omenimo le nekaj – hotel Kras in knjižnico v Postojni, Mercator center in Merkur center v Škofji Loki, Gledališče Koper, DSV Transport v Naklem, nova hala za Liv Kolesa iz Postojne, hidroelektrarna Avče ...

Po Vadnalovih besedah podjetje s 100 zaposlenimi,

kolikor jih ima Kolektor Koling, ne bi preživel, če bi se omejilo samo na domače projekte. Z napravami za klimatizacijo jim je uspel celo preboj v tujino. Prodajajo jih na Hrvaškem in Srbiji, pogovarjajo se še za prodajo na Portugalskem in v Rusiji.

Vodstvo Kolektor Kolinga je odločeno, da bo gospodarsko krizo prebrodilo s čim manj posledicami, zato bodo svojo ponudbo še nadgradili. Poleg načrtovanja in same izvedbe, s katerima želijo kupcem ponuditi maksimalno udobje, so ustanovili tudi oddelek servis, da bodo lahko poleg že omenjenega ponudili tudi vzdrževanje objektov. Naj omenimo, da so se že dogovorili za vzdrževanje pošt in policijskih postaj po Sloveniji.

Kolektor Koling vodi direktor Tine Vadnal, ki je to funkcijo prevzel s 1. januarjem 2008. Vadnal je prakso opravljal na Livu v Postojni, zadnjih šest let pa je bil zaposlen na Hidrii.

Tine Vadnal, direktor Kolektorja Koling

Prihajate iz Postojne, od koder se vsak dan vozite na delo v Spodnjo Idrijo. Na podjetje in na okolje, v katerem delate, verjetno zaradi tega gledate z drugačnimi očmi kot domačini?

»To okolje dobro poznam. Kljub zaprtosti so ljudje marljivi, motivirani za delo in inovativni. Upam, da bo to pripomoglo, da se bomo izvlekli iz krize. Za uspeh ni dovolj zgolj dober menedžment, pač pa usklajeno delovanje celotnega aparata.

Prav gotovo je drugače delati v drugem kraju, ne domačem, se da pa mogoče ravno zaradi tega podjetje voditi bolj objektivno. Zelo podpiram tudi neformalno druženje zaposlenih. Poleti tako v Kolektorju Koling poskrbimo za piknik, oziroma se odpravimo na rafting, pozimi pa gremo skupaj na smučanje. Na ta način se tudi lažje pogovorimo o problemih, ki nas pestijo in se še dodatno motiviramo.«

Novi projekti Kolektorja Liv

Polona Šemrl

Kolektor Liv je znan po vrsti inovacij, za katere vsako leto prejme števila območna in državna priznanja. O tem smo v preteklosti v glasilu Kolektor Informator že pisali, o inovacijah, ki so jih na tekmovanje prijavili letos, pa nismo zapisali še nobene besed. Med večjimi novostmi Kolektorja Liv velja omeniti predvsem povsem nov sesalnik, ki so ga razvili za kupca Lux International.

Začetki projekta razvoja in izdelave novega sesalnika Axel segajo v leto 2004, ko je kupec iskal razvijalca in proizvajalca njihovega novega sesalnika, ki naj bi bil najboljši na svetu. Kolektor Liv je posel seveda dobil. Verjetno to tudi ni naključje, saj podjetje že dobrih 15 let samo razvija sesalnike.

Andrej Kobal, vodja razvoja in tehnologije hišne tehnike in široke potrošnje v Kolektorju Liv, meni, da je bil razvoj omenjenega sesalnika zelo velik in kompleksen projekt. Poskusno serijo sesalnikov so že izdelali, zdaj zaključujejo z izdelavo orodij, z redno proizvodnjo sesalnikov Axel pa naj bi začeli avgusta oziroma v začetku septembra.

Omenjeni sesalnik bo kupec prodajal od vrat do vrat, zato mora biti tudi kakovost toliko boljša od ostalih. Prav način prodaje je od Kolektorja Liv zahteval povsem nov način snovanja izdelka, kajti vsi njihovi predhodni sesalniki so se prodajali »s polic« v prodajalnah. Poleg tega da mora izdelek ponujati bistveno več, je bila ena od zahtev kupca tudi ta, da je podjetje pri snovanju izdelka inovativno, kar pomeni, da so morali na izdelku prijaviti čim več patentov. Prav patenti so prodajna zgodba izdelka. Kolektor Liv je do zdaj prijavil dva svetovna patenta, za dva se še dogovarjajo s kupcem.

Prvi patent je nov mehanizem priklapljanja in odklapljanja gibljive cevi. Cev se med potiskanjem v sesalnik avtomatsko zaklopi, pri izklapljanju pa cev tudi enostavno samo potegnemo iz sesalnika, brez kakršnega koli gumba. Drugi patent pa je prednje vzmetno kolo sesalnika. Ta patent omogoča bolj mehko in sofisticirano delovanje in pomikanje sesalnika. Avtorja obeh patentov sta **Andrej Magajna** in **Gregor Deurič**.

Andrej Kobal, vodja razvoja in tehnologije hišne tehnike in široke potrošnje v Kolektorju Liv

Verjetno vas ob vsem napisanem zanima, za kakšen sesalnik pravzaprav gre.

Po Kobalovih besedah, gre za najboljši sesalnik na svetu. Tako se vsaj glasi njegov prodajni slogan. Sesalnik Axel ima izgled, ki odstopa od povprečnega. Gre za neko vrsto retro dizajna, saj je prevlečen s kovinskim pláščem. Karakteristike sesalnika pa ustrezajo sesalnikom višjega cenovnega razreda.

Inovaciji za nov sesalnik, ki smo ju predstavili, so v Kolektorju Liv že prijavili na izbor pri Gospodarski zbornici. Če gre sklepati po preteklih letih, si lahko v podjetju tudi letos obetajo kakšno priznanje.

Transport v Kolektorjevih družbah od februarja voden centralno

Polona Šemrl

Transporta je iz leta v leto več. Do februarja letos so ga Kolektorjeve družbe urejale vsaka zase, od omenjenega meseca naprej, pa se je to področje reorganiziralo in je voden centralno, iz Idrije.

Centralna organizacija transporta je prvi projekt, ki je organiziran koncernsko in izkorišča sinergije med vsemi slovenskimi Kolektorjevimi družbami. Projekt je bil v osnovi razdeljen na dva dela, in sicer (1) na vzpostavitev organizacije transportnega oddelka in standardizacijo postopkov naročanja transportnih storitev ter (2) na sistemsko analizo in izbiro prevoznikov za različne vrste transportov, ki jih družbe koncerna Kolektor koristijo. Kot sta povedala vodji tega projekta **mag. Mateja Štemberger**, direktorica logistike v družbi Kolektor Sikom d. o. o., in **Blaž Miklavčič**, strateška nabava Kolektor Group d. o. o., so pozitivni učinki vidni predvsem zaradi:

- sistematičnega zbiranja potreb notranjih naročnikov po prevozi in standardiziranega naročanja transportov do izvajalcev (prevoznikov, špediterjev,...);
- večje pogajalske moči zaradi enotnega nastopa koncerna Kolektor;
- vodenja statistike transportov (analitična moč), na podlagi katere se planirajo nadaljnje aktivnosti;
- specializacije, saj ustanovljeni transportni oddelki tvorijo zaposleni, ki so posebej usposobljeni za organizacijo transportov;

- ustvarjanja relativno velikih prihrankov zaradi sistematične obravnave transportov.

Kot smo omenili, podjetja ne naročajo več transporta vsaka zase, pač pa je naročanje transporta podprto s prilagojeno programsko opremo E-Trans, ki jo zagotavlja podjetje E-Soft. Zaposleni, ki želi naročiti transport, to naredijo preko spletne aplikacije na koncernovi spletni strani ali na spletni strani podjetja Kolektor Liv d. o. o. Vsa naročila se zbirajo v skupno bazo naročil, na osnovi katere do organizatorja transporta **Tomaž Makuc** in **Sebastijan Hrovatin** organizirata transport. Omenjena sta bila poleg obeh vodij projekta **Mateje Štemberger**, in **Blaža Miklavčiča**, zelo aktivna tudi pri sami pripravi projekta.

Ko so pripravljali projekt centralna organizacija transporta, na katerem so aktivno delali dobro leto, so izbrali 23 ponudnikov prevozov, ki so sposobni zagotavljati kakovost storitev, kakršno koncern potrebuje za nemoteno delovanje.

Kolektor je eno redkih podjetij v Sloveniji, ki uporablja vse vrste transporta razen železnic. Z organizacijo transporta na koncernski ravni je oddelki, ki skrbijo za transport, naredil velik korak naprej, v bodoče pa si želi trenutno organizacijo transporta še nadgraditi. V mislih imajo predvsem borzo transportov in ponudbo organizacije transporta zunanjim naročnikom.

Naročila Razpisovanje Prevoz Statistika Administracija Uporabniki Odjavi

KOLEKTOR

Uporabnik: Mateja Štemberger
Področje: Uprava
Enota: Kolektor Skop
St. vstopov: 31

Hitra izbira

Fr 3.4.2009 1:20
Sa 4.4.2009 0:00
Ne 5.4.2009 0:00
Po 6.4.2009 17:10
To 7.4.2009 0:42
Si 8.4.2009 0:00
Ča 9.4.2009 0:00
Fr 10.4.2009 0:00
Sa 11.4.2009 0:00
Ne 12.4.2009 0:00
Po 13.4.2009 0:00
To 14.4.2009 0:00
Si 15.4.2009 0:00
Ča 16.4.2009 0:00

Moja naročila
Vsa naročila

Akcije

Novo odprema
Novo dobava
Novo naročilo

Stanje

Vsi
Nedostopni
Naročeni

Filter

Dčava
n/ izbrano
Dčava
n/ izbrano
Dčava
n/ izbrano

Naročila - Pregled vseh naročil za dan: 8.4.2009

Naročilo št.: NA0023925

Datum naročila: 3.4.2009 Stanje: v obdelavi
Naročnik: Melita Križaj
Naklad: Kolektor Group d.o.o., POSTOJNA, Slovenija
Razkladi: HELLA SATURNUS SLOVENIJA D.O.O., LJUBLJANA, Slovenija
Teža(kg): 4.000 kg
Datum, čas naklada: 8.4.2009, 07:00
Datum, čas razklada: 8.4.2009, 00:00
Volumen(m³): 0,00 m³

Naročilo št.: NA0023924

Datum naročila: 3.4.2009 Stanje: v obdelavi
Naročnik: Kolja Strel
Naklad: Kolektor Group d.o.o., SPODNJA ERJA, Slovenija
Razkladi: PERBURO GmbH, MARTHA, Nemčija
Teža(kg): 740 kg
Datum, čas naklada: 8.4.2009, 00:00
Datum, čas razklada: 8.4.2009, 00:00
Volumen(m³): 0,00 m³

Naročilo št.: NA0023923

Datum naročila: 3.4.2009 Stanje: v obdelavi
Naročnik: Melita Križaj
Naklad: Kolektor Group d.o.o., POSTOJNA, Slovenija
Razkladi: HELLA SATURNUS SLOVENIJA D.O.O., LJUBLJANA, Slovenija
Teža(kg): 3.000 kg
Datum, čas naklada: 8.4.2009, 05:00
Datum, čas razklada: 8.4.2009, 00:00
Volumen(m³): 0,00 m³

Naročilo št.: NA0023919

Datum naročila: 3.4.2009 Stanje: v obdelavi
Naročnik: Špela Vadrjaj
Naklad: Kolektor Group d.o.o., POSTOJNA, Slovenija
Razkladi: TPV Johnson Controls d.o.o., NOVO MESTO, Slovenija
Teža(kg): 4.000 kg
Datum, čas naklada: 8.4.2009, 00:00
Datum, čas razklada: 8.4.2009, 00:00
Volumen(m³): 0,00 m³

Naročilo št.: NA0023918

Datum naročila: 3.4.2009 Stanje: v obdelavi

V ta standardiziran obrazec, ki ga naročnik prevoza najde na spletni strani koncerna Kolektor oz. Kolektoja Liv, se vpisujejo vsa naročila prevozov

Tomaž Makuc:

»Glede na to, da smo šli v centralizacijo organizacije transporta (organiziranje transportov tudi za Kolektor Magmo ter Kolektor Liv, poleg že obstoječih za podjetja na idrijski lokaciji) je ta aplikacija kot naročena za opravljanje te dejavnosti. S pomočjo E-Transa smo uspeli doseči boljšo

preglednost nad naročili za prevoz, naročenimi in opravljenimi prevozi. Program ti omogoča vpogled v arhiv prevozov ...«

Blaž Miklavčič:

»Združevanje številnih transportnih relacij, ki jih zaradi svoje globalne usmeritve koncerna Kolektor uporabljajo posamezne njegove družbe predstavljajo svojevrsten izziv. Prav tako je bilo to obdobje enega leta zelo turbulentno z vidika spreminjanja pogojev pri

ponudnikih transportnih storitev (tudi v luči sedanje recesije). Kljub temu menim, da smo v okviru tega projekta izbrali prave, kompetentne izvajalce transportov, ki lahko zadostijo visokim potrebam in standardom, ki jih zasleduje koncern Kolektor.«

Mateja Štemberger:

»Pred pripravo projekta smo si zadali cilj, da bodo z njim poenostavili naročanje transporta, ga naredili bolj preglednega in seveda znižali stroške. Ti naj bi bili nižji za 5 do 10 odstotkov, a smo zadani cilj še presegli.«

Sebastijan Hrovatin:

»To delovno mesto sem prevzel s 1. 9. 2008 in sedaj po večini razporejam prevoze za Kolektor Liv in Kolektor Magno in trudimo se organizirati prevoze čim bolj optimalno.«

Z znanjem se ti odpre svet

Tako je zasnovana notranjščina Razvojno-tržnega centra, pravi vodja arhitektov podjetja Kolektor Koling Polona Troha Kleindienst. »Ko smo začeli projektirati objekt, smo govorili o razvojnem centru koncerna, kar naj bi se videlo tudi v oblikovanju in zasnovi stavbe ter v uporabi sodobnih tehnologij gradnje. S podporo investitorjasmoseodločilizanizkoenergijsko inteligentno poslovno zgradbo, s katero dosegamo višji bivalni komfort, povečamo ekonomičnost objekta – predvsem zaradi nižje energetske porabe, zmanjša se odvisnost od javnih energetskih virov, stavba pa poleg značilnega videza izkazuje tudi ekološko osveščenost investitorja.

Za doseg standardov nizkoenergijskih stavb je obod stavbe zasnovan z visokim koeficientom povprečne toplotne izolacije in prekinjenimi toplotnimi mostovi ter optimalnim tesnjenjem. Zunanji plašč s steklenimi površinami predstavlja povečan doprinos sončne energije v zimskem času. Za zaščito stavbe pred pregrevanjem v poletnem času pa je izvedena učinkovita zaščita steklenih površin pred soncem z zunanjimi žaluzijami in brisoleji, ki so avtomatsko vodeni glede na toplotne potrebe objekta. Nosilno konstrukcijo objekta z visoko specifično težo se izkorišča za skladiščenje energije - betonska konstrukcija je termično aktivna. Toplota se pridobiva z izkoriščanjem pasivnih virov energije - s sončno energijo, energijo notranjih toplotnih virov in izkoriščanjem podtalnice.

Pri oblikovanju zunanosti stavbe nam je poseben izziv predstavljala definirana vsebina stavbe, saj se v njej izvajajo različne dejavnosti: v pritličju je preizkusno-prototipna proizvodnja, vmes laboratorij in nad tem razvoj in »možgani« koncerna. Ideje, ki se rojevajo v gornjih nadstropjih, bi skušali v spodnjih uresničiti - vse skupaj mora delovati kot celota. Značilnosti posameznih dejavnosti se v arhitekturnem jeziku odražajo na fasadi - pritličje oz. baza objekta je masivna, polna, izdelana v armiranem betonu in obdana z enovito opno – s profiliranim steklom,

ki je največkrat uporabljeno za steklene površine industrijskih hal, naslednja nadstropja pa so vse bolj transparentna in lahkotnejša.

Notranjost objekta je načrtovana po tako imenovanem oceanskem tipu pisarn (open-space office). Zaposleni so nameščeni v večjih prostorih, z nižjimi omarami predeljenimi v skupine po 4. Na tak način omogočamo med zaposlenimi boljši pretok informacij, večje sodelovanje in preglednost. Timske delovne in usklajevanje pa so namenjene sejne sobe.

Ob prihodu v stavbo naletimo na surove materiale v stopnišču (kamen, betonske stene, kovinske pocinkane rešetke). Gre za začetek poti po strmih stopnicah do znanja, potem pa se ob vstopu v delovne prostore odpre pisan svet z različno poslikanimi tlaki v posameznih nadstropjih. Pri načrtovanju smo jih povzeli po različnih abstraktnih slikarjih - vrhnje nadstropje po slovenskem slikarju Černigoju, v nadstropju nižje, kjer bodo delovali razvojniki, so tla poslikana z geometrično mrežo po Mondrianu, spodaj pa so poslikave v »mirojevskem« stilu (Kandinsky – Composition VIII.). Sicer pa bo v stopnišču pred vsakim vhodom v nadstropje platno s tlorisom in pojasnilom tlakov.«

Razvojno-tržni center, ena izmed redkih tovrstnih stavb v Sloveniji, je rezultat dobrega sodelovanja med vsemi člani projektnega tima: arhitektov, statikov, energetikov in avtomatikov.

Razvojno-tržni center

RAZPIS ŠTIPENDIJ ZA ŠOLSKO

► Koncern Kolektor razpisuje štipendije

KOLEKTOR GROUP

Vodenje in upravljanje družb d.o.o.
Vojkova 10, 5280 IDRIJA

• univ. dipl. inž. strojništva	3 štipendije
• univ. dipl. inž. elektrotehnike	3 štipendije
• univ. dipl. inž. kemije	1 štipendija
• univ. dipl. inž. računalništva in informatike	1 štipendija
• univ. dipl. ekonomist	2 štipendiji
• elektrotehnik elektronik	1 štipendija
• gimnazija	5 štipendij

KOLEKTOR SIKOM

Proizvodnja komutatorjev d.o.o.
Vojkova 10, 5280 IDRIJA

• univ. dipl. inž. strojništva	1 štipendija
• dipl. inž. strojništva	1 štipendija
• dipl. kemijski inženir	1 štipendija
• elektrotehnik	1 štipendija
• strojni tehnik	2 štipendiji

KOLEKTOR LIV

Predelava plastike d.o.o.
Industrijska c. 2, 6230 POSTOJNA

• univ. dipl. inž. strojništva za tehnologijo	2 štipendiji
• univ. dipl. inž. strojništva za konstruktorstvo	2 štipendiji
• dipl. inž. strojništva	2 štipendiji
• strojni tehnik- višji letnik	4 štipendije

KOLEKTOR ORODJARNA

Načrtovanje in izdelava orodij ter orodjarske storitve d.o.o.
Vojkova 10, 5280 IDRIJA

• univ. dipl. inž. strojništva	1 štipendija
• dipl. inž. strojništva (bolonjski program)	1 štipendija
• univ. dipl. inž. elektrotehnike	1 štipendija
• dipl. inž. elektrotehnike (bolonjski program)	1 štipendija
• elektrotehnik	1 štipendija
• strojni tehnik PTI	1 štipendija
• oblikovalec kovin - orodjar	1 štipendija

Prijave za dijake in študente vseh letnikov:

Podružnica Postojna

- univ. dipl. inž. strojništva
- dipl. inž. strojništva (bolonjski program)
- strojni tehnik PTI
- oblikovalec kovin - orodjar

1 štipendija
1 štipendija
1 štipendija
1 štipendija

ASCOM

Proizvodnja komutatorjev in drsnih obročev d.o.o.
Vojkova 10, 5280 IDRIJA

- univ. dipl. inž. strojništva
- univ. dipl. inž. elektrotehnike

2 štipendiji
2 štipendiji

NEBESA

Gostinske storitve, d.o.o.
Vojkova 10, 5280 IDRIJA

- organizator dela v gostinstvu
- gostinski tehnik
- kuhar
- natakar

1 štipendija
2 štipendiji
2 štipendiji
2 štipendiji

Štipendistom nudimo:

- > sodelovanje pri izdelavi seminarskih, raziskovalnih in diplomskih nalog,
- > uporabo sodobne tehnične opreme,
- > mentorstvo pri praktičnem delu,
- > financiranje dodatnega izobraževanja že med šolanjem,
- > sofinanciranje strokovnih ekskurzij v tujino,
- > prakso v tujini,
- > delo na posameznih projektih,
- > zaposlitev po končanem šolanju.

Prijavi priložite:

- > življenjepis,
- > zadnje šolsko spričevalo oz. potrdilo o opravljenih izpitih,
- > priznanja in pohvale za dosežke med dosedanjim šolanjem,
- > potrdilo o vpisu za šolsko leto 2009/2010.

Prijave pričakujemo do 15. avgusta 2009 na naslov:

KOLEKTOR GROUP d.o.o.
Vojkova 10, 5280 IDRIJA, s pripisom: ZA ŠTIPENDIJO
ali na e-naslov: stipendije@kolektor.si

www.kolektor.si

Naložba za prihodnost in v Kolektorjev razvoj

Filip Šemrl

Kolektor Orodjarna d. o. o., to je podjetje, nastalo iz bivših orodjarn Kolektorja SIKOM v Idriji, Kolektoja Liv v Postojni in oddelka A&S (Strojegradnje) Kolektor Group v Idriji, ki skupaj zaposluje preko 160 delavcev, od tega 100 v Idriji, se bo do jeseni v Idriji preselila v obnovljene prostore.

Pravzaprav v nove, saj bo njihovo domovanje v hali S2, ki bo ostala navzven le še lupina, navznoter pa bo to popolnoma nov objekt, takšen, kot si ga po tolikih letih zaslužijo, predvsem zaradi delovnih pogojev, da se razumemo. Kolektorjeva orodjarna je bila v tehnološkem smislu stalno posodabljana, nikoli pa v prostorskem. Zdaj bodo delavci v njej tudi tega deležni, je dejal njen direktor **Žiga Kogej** pred halo nekdanje Divizije C Kolektorja Sikom, to je prve hale, ki jo je podjetje zgradilo samo in je še tudi edina na levem bregu Idrijce, ki je ostala priča Kolektorjevega 45-letnega razvoja iz podjetja brez

perspektive v koncern svetovnih razsežnosti.

Načrti nove Kolektorjeve orodjarne niso novi. Uprava koncerna je najprej načrtovala novogradnjo ob nekdanji topilnici RŽS, potem pa nižje v proizvodni hali, ki že ima temelje in bo v prihodnosti namenjena proizvodnji novih programov, nakar so se odločili, da bo prostorsko in vsebinsko združena z Razvojno-tržnim centrom, torej na levem bregu Idrijce.

Direktor **Žiga Kogej** je prepričan, da se halo S2 glede na njeno konstrukcijo in svetlost splača adaptirati. Tako bodo pridobili 1700 kvadratnih metrov proizvodnih prostorov. V njej bodo postavili orodjarske stroje, aneks k omenjeni hali, to je S3, pa bodo uporabili za njene režijske delavce. Merilnica orodjarne in režija Strojegradnje si bosta v kleti novega Razvojno-tržnega centra delili prostor z novo prototipno delavnico. Otvoritev je predvidena oktobra letos.

Ciljno in timsko zbiranje idej 2009

Tomaž Mlečnik

NAJBOLJŠA IDEJA NA TEMO LOČEVANJA ODPADKOV

V prvem četrtnetju leta 2009 se je v podjetjih znotraj koncerna Kolektor na idrijski lokaciji poleg ostalih inovativnih predlogov v okviru inventivne dejavnosti zbiralo tudi inovativne predloge na temo ločevanja odpadkov.

Odziv zaposlenih na nov način spodbujanja kreiranja inovativnih predlogov v okviru Ciljnega in timskega zbiranja inovativnih predlogov je bil v prvem četrtnetju leta 2009 dober, saj se je v Inovacijski portal prijavilo kar nekaj predlogov na temo Ločevanje odpadkov.

Med vsemi prijavljenimi predlogi se je strokovna komisija odločila, da nagradi inovativni predlog inovatorja **Mirka Cigaleta** z naslovom Drobljenje plastike in aluminija.

Praktično nagrado je nagrajencu izročil Rok Primožič, vodja Divizije B0

Rok Primožič je pohvalil Cigaletovo inovativnost

IZBRANA TEMA DRUGEGA ČETRRTLETJA 2009

Glede na dober odziv zaposlenih pri zbiranju inovativnih predlogov na izbrano temo v prvem četrtnetju 2009 se je za drugo četrtnetje v okviru DNEVA ZEMLJE, ki ga praznujemo 22. aprila, izbralo temo VAROVANJE ZEMLJE.

Na področju, kot je VAROVANJE ZEMLJE, je v okviru podjetij znotraj koncerna še veliko možnosti za izboljšavo odnosa do našega planeta, tako da se pričakuje dober odziv zaposlenih pri kreiranju inovativnih predlogov na predlagano temo.

Pred fotografski objektivi so se z nagrajencem postavili še njegov vodja in člani skupine za inventivno dejavnost

Za kontroling malokdo ve, je pa nujen za uspešnost podjetja

Polona Šemrl

Anica Uršič Vončina, izvršna direktorica službe za plan in kontroling se je v Kolektorju kot univerzitetni diplomirani ekonomist zaposlila avgusta 1989, pred tem pa je bila štipendist podjetja. Pripravištvo je opravila v oddelku financ in računovodstva, potem pa je začela delati v službi za plan in analize. Leta 2005 je postala izvršna direktorica službe za plan in kontroling. V pomoč pri delu ji je tudi magistrski študij davčnega prava izpred desetih let. Dokler ni bila oblikovana služba za kadre in stike z javnostjo je pokrivala tudi področje stikov z javnostjo, organizacije nekaterih poslovnih dogodkov, npr. Dan Kolektorja, s Kolektorjeve strani skrbela za časopis Komunitator. Poleg tega od leta 1998 opravlja tudi dela sekretarke posloводства.

O kontrolingu nismo kaj dosti pisali. Kaj vse zajema?

Kontroling je podporna služba uprave pri sprejemanju odločitev in uresničevanju zastavljenih ciljev. Kontroling sodeluje pri planiranju poslovnih učinkov, nato spremlja njihovo uresničevanje in ugotavlja odstopanja. Naloga kontrolinga je, da odstopanja poišče in jih nato pojasni ter predlaga ukrepe. O tem poroča upravi oz. upravljalcem poslovnih procesov in vodstvu na različnih nivojih. Pri svojem delu kontroling intenzivno sodeluje z vsemi ostalimi poslovnimi področji.

V okvir kontrolinga sodijo tudi kalkulacije, tako izdelava predkalkulacij kot tudi pokalkulacij.

S kalkulacijami ter stroški in prihodki je povezana naslednja aktivnost kontrolinga, to je spremljanje donosnosti. To je moč ugotavljati na različnih nivojih tako za izdelke, programe, kupce kot seveda za podjetje kot celoto ali njegove dele, npr. profitne centre.

Pred novim letom imate največ dela s pripravo letnih načrtov.

Da, ena temeljnih funkcij kontrolinga je koordinacija priprave tako letnega kot tudi

drugih npr. strateških planov.

V koncernu je sprejeta standardna vsebina letnega in strateškega plana. Plan po istem modelu pripravijo vse družbe, standardna struktura pa omogoča izdelavo plana poslovanja koncerna kot celote. Skupaj s poslovodstvom se določi tudi druga izhodišča za pripravo plana, ki so enotna za vsa podjetja.

V planu imajo veliko vlogo cilji, ki so izdelani po posameznih poslovnih področjih, za njihovo realizacijo so odgovorni izvršni direktorji.

Z letnim planom poslovanja kot dokumentom, ki ga poslovodstvo družbe da v potrditev nadzornemu svetu oz. drugemu organu nadzora, je določen okvir poslovanja v naslednjem letu. Poleg ciljev in plana prodaje so v letnem planu določeni tudi okviri zaposlovanja ter investiranja ter seveda pričakovani poslovni rezultati. Sprejeti plan predstavlja obvezo posloводства do lastnikov.

Če ste konec leta zadolženi za pripravo letnih načrtov, pa med letom spremljate njihovo izvedbo.

Poslovanje med letom primerjamo tako s planom kot s poslovanjem v preteklem letu in pojasnujemo odstopanja oz. ugotavljamo vzroke. To delamo na različne načine, z analizo izkaza poslovnega

izida, to je stroškov, prihodkov ter odhodkov. Stroške spremljamo po različnih stroškovnih objektih; to je po stroškovnih mestih, po različnih vrstah delovnih nalogov in po projektih.

V zadnjem času se vse pogosteje poslužujemo tudi bolj kratkoročnih napovedi poslovanja.

Namreč v sedanjem turbulentnem obdobju so letne napovedi premalo zanesljive. Zato smo se osredotočili na trimesečne napovedi rezultatov poslovanja. Za pripravo teh napovedi je ključno sodelovanje s komercialo ter direktorji podjetij.

Z novo organiziranostjo koncerna Kolektor je bilo verjetno tudi vaše področje deležno sprememb. V čem se delo zdaj najbolj razlikuje?

Kontroling je v družbi organiziran kot samostojna

smo z novo organizacijo naredili korak k bolj transparentnemu spremljanju vseh podjetij.

V koncernu Kolektor je danes preko 20 podjetij. Za kakovostno izvajanje vseh nalog kontrolinga v koncernu je sicer potrebna kombinacija centraliziranega in decentraliziranega izvajanja kontrolinskih funkcij. Zlasti podjetja, ki so bila pridobljena z akvizicijo, so imela službo kontrolinga že organizirano, bodisi kot samostojno službo, pri manjših podjetjih pa kot del računovodske službe. Ta podjetja so ohranila izvajanje določenega dela funkcij kontrolinga, zlasti planiranje stroškov, izvajanje kalkulacij ter izdelave poročil za različne nivoje vodstva v podjetju.

Centralizirane funkcije, ki se izvajajo v družbi Kolektor Group, so namenjene oblikovanju in

“Pomembne so trimesečne napovedi poslovanja.”

služba. Je centralna služba za vsa podjetja v koncernu. Kar se tiče formalne organiziranosti ni prišlo do sprememb.

Spremembe gredo v smeri poudarjanja vidika poslovanja koncerna to je poslovanja vseh podjetij oz. preglednosti nad poslovnimi procesi v vseh podjetjih. To kot rečeno ni novost, ker je to potreba vsakega koncerna, res pa je, da

uvajanju standardiziranih vsebin in postopkov, izgradnji računalniške podpore standardiziranim vsebinam, koordinaciji priprave planov oz. napovedi poslovanja, izvajanju obračunov, ki se izvajajo enotno za vso skupino, izvajanju nadzora, analiz in poročanja. Poleg tega se v matični družbi za manjša podjetja, kjer zaradi majhnosti podjetja ni racionalno organizirati službe, izvajajo lahko tudi vse kontrolinske aktivnosti.

V družbi Kolektor Group je v oddelku še šest odličnih in strokovno usposobljenih sodelavcev, nekaj manj pa jih je zaposlenih še po ostalih podjetjih.

V Kolektorju ste zadolženi tudi za davčno področje. Kako je s tem?

Za Kolektor, ki ima, lahko rečemo, že od vsega začetka kupce in dobavitelje z vsega sveta in ima že skoraj desetletje v tujini tudi svoja podjetja in tam zaposlene tudi Slovence, je področje davkov zahtevno, saj se prej ali slej srečamo z vsemi oblikami mednarodne obdavčitve, torej na področju obdavčenja z davkom na dodano vrednost, obdavčenja dobička in dohodkov podjetij ter posameznikov. Pomembno je, da pravilno zaznamo kdaj obdavčitvi podležemo, a da tudi poznamo pravilno pot do obdavčitve, to je, da ne plačamo preveč davkov.

Glavni izvršni direktor koncerna Kolektor Radovan Bolko je na nedavni razvojni konferenci dejal, da se bo Kolektor aktivno vključil v državno »razpisno politiko«. Kako aktualno je bilo to do zdaj in ali se vključujete tudi v to sfero poslovanja?

Da, seveda se oddelek aktivno vključuje, področje je bilo vedno aktualno, sedaj pa je v Sloveniji to kar vroča žemljica. Kolektor z vsem svojim razvojnim potencialom seveda lahko konkuriura na različnih javnih razpisih, kjer država tudi s pomočjo evropskih sredstev spodbuja razvoj. Za Kolektor so zanimivi zlasti tisti razpisi, ki poleg sofinanciranja raziskovalno razvojnih aktivnosti vključujejo tudi investicije. Uspešnost pridobitve sredstev je poleg privlačnosti projekta odvisna tudi od kakovosti priprave vloge. Na nivoju koncerna je bilo letos oddanih že več vlog, ocenjujemo, da uspešno. Ravno v tem obdobju je sicer odprtih precej javnih razpisov. Pričakujemo pa, da bodo tudi ukrepi države za blažitev gospodarske krize šli v smeri povečanja teh sredstev kot tudi v poenostavitev sedaj zapletenih postopkov prijave in kasneje poročanja.

Brez želja in ciljev, ki jih želimo doseči, izpolniti, ni napredka. V kakšni smeri bo delala ekipa kontrolinga oziroma kakšni so vaši načrti za prihodnost?

Ekipa kontrolinga bo, zlasti usklajeno z drugimi službami oz. v sodelovanju z upravo spremljala poslovanje na način, ki bo kakovostna podlaga za sprejemanje poslovnih odločitev, to je, da bomo pravočasno odkrivali kje so naše šibke točke oz. kje nastajajo odmiki od načrtovanega, kateri so vzroki za to.

Morda je celo že kar dobro utečeno, saj s sodelavci po drugih podjetjih dobro sodelujemo, pa vendar je izziv čimbolj kakovostno integrirati in sinhronizirati delovanje oddelkov kontrolinga v vseh podjetjih.

Kot strokovno podkovana ekipa se vključujemo v ciljne skupine pri podajanju predlogov za oblikovanje gospodarske politike države, zlasti npr. na področju davkov ter na področju učinkovitejše porabe državnih sredstev pri javnih razpisih za gospodarstvo.

Seveda pa si, tako kot vsi, želim, da bi gospodarska kriza čim hitreje popustila in bi delovali v živahnem okolju gospodarskega oživljanja. S tem bi, če se malce pošalim, tudi naša poročila, ki sicer odražajo zdravo stanje koncerna, postala »lepša«.

Od sovražnega prevzema nima nihče nič, razen škode

V dnevnem tisku (časopis Finance št. 33, 18. 2. 2009) smo zasledili podatek, da je skupina Hidria zaradi upada naročil do dneva objave članka zmanjšala število zaposlenih za desetino, kar pomeni po stanju zaposlenih na dan 31. 12. 2007 za cca. 270 delavcev. V istem prispevku z naslovom »Kje imamo socialne bombe« je bila objavljena napoved, da bo recesija v skupini Hidria odnesla 400 delovnih mest.

Če bi skupina Hidria namenila sredstva v višini 14.792.592 EUR, ki jih je porabila za nakup delnic družbe FMR, ohranitvi delovnih mest v celotni skupini bi ta znesek zadostoval za pokritje povprečnih stroškov dela za 764 zaposlenih v enem letu oz. 382 zaposlenih v dveh letih. Pri tem izračunu zaradi poenostavitve nismo upoštevali niti prihranka pri obrestih, ki jih Hidria plačuje za najeti kredit za nakup omenjenih delnic, niti morebitnih povečanj stroškov dela na podlagi povišanja plač ali povečanja števila zaposlenih v preteklem letu. Če pa upoštevamo predpostavko,

da so (bodo) brez dela ostali predvsem zaposleni z nižjimi dohodki od povprečnega dohodka zaposlenih v skupini Hidria, potem bi lahko bila številka ohranjenih delovnih mest v skupini Hidria še višja.

Izračun temelji na podatkih, ki so bili objavljeni v konsolidiranem letnem poročilu skupine Hidria za leto 2007 in so bili v tem letu oz. konec tega leta naslednji:

- stroški dela v skupini: 54.465.963 evrov
- število zaposlenih v skupini: 2711
- povprečen strošek dela na zaposlenega v skupini: 19.353 evrov

V kolikor bi upoštevali še dejstvo, da so družba Kolektor Group in z njo povezane družbe za obrambo pred sovražnim prevzemom porabile približno tak znesek, kot ga je plačala Hidria za delnice družbe FMR, bi lahko družba Kolektor Group s temi sredstvi kupila podjetja oz. proizvodne programe v tujini, ki bi delovno aktivnemu prebivalstvu v idrijskem bazenu zagotavljali 200 do 300 novih delovnih mest.

Redek gost na Idrijci

9. aprila je bila tema dneva v Idriji obisk laboda grbca (*Cygnus olor*). O njem so govorili upokoenci, ki se vsako dopoldne zberejo na vogalu Mercatorjeve blagovnice v središču mesta, že od jutranjih ur so si ga ogledovali delavci Kolektorja, popoldne pa obiskovalci Servisa MPI in sprehajalci pod Golicami. Vsi so modrovali, kaj neki ga je prineslo v Idrijo. Je bolan, ima ptičjo gripo, je lačen, zakaj se ne boji, itd.? Toliko časa je vse skupaj trajalo, da smo radovednost potešili na Biotehnični fakulteti v Ljubljani, kjer so nam prijazno povedali, da zagotovo ni bolan, sicer ne bi mogel leteti. Labod namreč načeloma dobro leti in preleti velike razdalje. Temu je očitno padla v oči reka in se je spustil z višav do nje ter si jo od blizu ogledal. Labod ni kot sive čaplje ali kormorani, ki plenijo ribe. Labod se prehranjuje z rastlinami, ki rastejo ob vodi. Tudi ljudi se ne boji. Največ jih lahko vidimo na reki Dravi, na ptujskem jezeru in nam najbližjem Zbiljskem jezeru ali pa v mlaki v zaledju Save v Hrašah pri Smledniku.

Nenapovedani obiskovalec Idrijce je po več urah postanka odletel naprej. V zrak se je dvignil prav tako okorno kot kakšen jumbo jet. Ta velika ptica je pridobivala višino nad Idrijo, pomahala v slovo z ogromnimi perutmi in potem odletela navzdol po dolini Idrijce.

Zgledno sodelovanje Kolektorja in izobraževalnih institucij

Polona Šemrl

Kolektor že vrsto let uspešno sodeluje z izobraževalnimi institucijami v občini in izven nje. Tu ne mislimo le na tehniške in naravoslovne fakultete, pač pa tudi na srednje šole, osnovne šole in vrtce. Nedvomno ste že srečali skupino mladostnikov, ki je prišla pogledat proizvodne prostore Kolektorja, ali pa posameznika, ki je v podjetju opravljal prakso, morda je prišel na počitniško delo ...

Mladi največkrat obiščejo laboratorij in skupino za elektroniko. Vodstvu Kolektorja in idrijske Gimnazije Jurija Vege sta se pred leti namreč dogovorili, da bo družba dijakom omogočila, da za kakšno urico postanejo njihovi »zaposleni« in iz prve roke izvedo, kako poteka delo v podjetju. To so številni dijaki že izkusili skozi fizikalne in laboratorijske vaje, na katerih so svoje teoretično znanje podkrepili še s prakso, številne dijake to še čaka. Zadnji od dijakov, ki so se mudili na Kolektorju so bili strojniki, ki so v koncernovem laboratoriju opravili eno od obveznih praktičnih vaj. Dijaki so iz osnovnega materiala izdelali paličice določenih dimenzij in jih različno toplotno obdelali. Na šoli so že izvedli udarni test žilavosti, s katerim so določili površino preloma in energijo, ki je bila vložena za prelom, ker pa so želeli vaji dodati merjenje še ene karakteristike, so se obrnili na Kolektorjev laboratorij in k tam zaposlenim prišli opazovat še spremembo karakteristik s toplotno obdelavo. Za opazovano spremenljivko so si dijaki izbrali trdoto.

Po odhodu dijakov s Kolektorja pa je skupina za

elektroniko gostila skupino mladih, nadebudnih in vedoželjnih idrijskih osnovnošolcev, ki jih zanima elektrotehnika. Na delavnicah so se na zabaven in zanimiv način učili spajkati in programirati vezje. Omenjene elektrotehnične delavnice je koncern za osnovnošolce pripravil že drugič. Lanskoletni udeleženci so izdelali novoletno jelko, letos je bil predmet izdelave termometer.

Fantje, ki so po večini prvič spajkali, so pokazali veliko mero vedoželjnosti in znanja. Osnove so zelo hitro osvojili in se že lotili izdelave termometra. Na

Miha Vončina, 9. b: *Za udeležbo na delavnicah sem se odločil zato, ker sem v lanskem šolskem letu v okviru teh delavnic pridobil veliko novih izkušenj in znanja s področja elektrotehnike. Torej želel sem nadgraditi znanje s prejšnjih delavnic. Na delavnicah mi je bil všeč način dela, saj smo se v kratkem času veliko naučili in izdelali zanimiv izdelek – digitalni termometer. Na teh delavnicah sem se naučil brati načrte elektro-shem tiskanega vezja, s pomočjo konkretnih slik v izročku sem se naučil natančno in pravilno spajkati ter programirati mikroprocesor.*

Rok Likar, 9. b: *Za udeležbo na delavnicah sem se odločil zato, ker me delo s področja elektronike (električnih vezji) zanima in veseli. Poleg tega pa nameravam po končani osnovni šoli nadaljevati šolanje na srednji elektrotehnični šoli. Najbolj všeč mi je bilo praktično delo, saj sem se seznanil s postopkom izdelave izdelka, predvsem pa spajkanje komponent na tiskano vezje. Na teh delavnicah sem izpopolnil veščine natančnega in pravilnega spajkanja ter nekaj znanj o delovanju posameznih komponent tiskanega vezja.*

Klemen Kolenc, 8. a: *Delavnic sem se udeležil, ker so mi od majhnega všeč elektronika, računalništvo in programiranje. Želel pa sem tudi spoznati, kako poteka proizvodnja na Kolektorju ter računalniško programiranje. Najbolj mi je bilo všeč spajkanje različnih komponent na tiskano vezje, programiranje mikroprocesorja v binarnem ali C++ jeziku. Dobili smo tudi svoj delujoči izdelek za uporabo. Pridobil sem ogromno novega znanja in izkušenj, od pravilnega spajkanja spojev do programiranja na računalniku ter izdelave tiskanega vezja.*

zadnji delavnici so si učenci ogledali še proizvodne prostore in tako iz prve roke izvedeli, kako poteka celoten proces, od snovanja, kar bodo delali tudi sami, do uvedbe izdelka v proizvodnjo.

Konec marca pa je Kolektor gostil tudi študente podiplomskega študija inovativnega menedžmenta in podjetništva na priznani ameriški Univerzi Brown, ki ima sedež v mestu Providence v zvezni državi Rhode Island.

Podiplomskim študentom omenjene univerze sta glavni izvršni direktor **Radovan Bolko** in izvršni direktor koncernove komercialne mag. **Rok Vodnik** predstavila koncern kot globalno podjetje, ki je svojo zgodbo o uspehu zgradil na enem samem produktu – komutatorju. Sedaj pa že razvija pisano paleto drugih izdelkov, s katerimi prav tako želi postati svetovni vodja. Študentje, ki so imeli

Ameriški študenti s prof. Angusom Kingom

za oba gostitelja vrsto vprašanj, so s Kolektorja odšli navdušeni in presenečeni nad tem, kako uspešno je Kolektor reševal in premagoval ovire, s katerimi se je soočal, da je postal tako uspešen, kot je danes. »Presenetil nas je Kolektorjev razvoj. Mislili smo, da je Kolektor majhno podjetje, ki ima sedež v majhnem mestu, stisnjem med hribovja, pa smo ugotovili, da je vse prej kot to, da smo obiskali globalno podjetje, ki je v svetu priznано in cenjeno«, je ob obisku povedal profesor na Univerzi Brown **Angus Kingom**.

Študentje so Kolektor obiskali v okviru obiska različnih podjetij v Sloveniji in Avstriji. Tovrstni obiski svetovnih podjetij so del njihovega podiplomskega študija poslovanja in vodenja podjetij z velikim poudarkom na tehniki, saj so vsi študentje pred tem že zaključili tehnično fakulteto.

Kolektor pokrovitelj letošnjega maturantskega plesa

Kolektor je bil letos glavni pokrovitelj maturantskega plesa, s katerim so se četrtošolci na nek način že poslovili od srednješolskih klopi in se bodo lahko začeli intenzivno pripravljati na zaključek šolskega leta in krono le-tega – maturo. Maturante je v imenu koncerna Kolektor nagovoril glavni izvršni direktor **Radovan Bolko**. Kot je poudaril, živimo v zelo zanimivem času, v času turbulenc in izzivov. Še pred letom dni je bila pomembna beseda vrednost, danes jo je zamenjala beseda vrednota. Ena najpomembnejših vrednot po Bolkovem mnenju pa je prav gotovo znanje. Tega je koncern v svoji 45-letni zgodovini vedno zelo cenil, ceni in rabi ga tudi danes, zato, tako Bolko, si v Kolektorju želijo, da bi se dijaki še

naprej izobraževali in bi se jim tisti, z znanjem, ki ga koncern rabi, v bodoče pridružili kot sodelavci.

Dan se v Kolektorju Sinyung začne z glasnim vzklikom »anjeon«

Mojca Zajc

V Kolektorju Sinyung je vsak dan, še zlasti, če je to ponedeljek, potrebno začeti motivacijsko. Vodja teama končnih linij HB in Štarter programa g. Chang ob 8.25 tako najprej zbere na kup vse svoje sodelavce, da se skupaj pogovorijo o morebitnih težavah preteklih dni ter začrtajo plan tekočega dne. Da ustvarijo prijetno ozračje, nabito z energijo, se po končani razpravi vsi postavijo v krog, dvignejo pesti in g. Chang glasno vzklikne »anjeon«, kar v korejščini pomeni previdnost. S tem opomni vse zbrane, da morajo biti pri svojem delu skrajno previdni, saj nesreča zelo nerada počiva. Zbrani mu trikrat glasno odgovorijo z enakim vzklikom in se razidejo po delovnih mestih.

Kolektor Sinyung ima dve HB in eno Štarter končno linijo, na katerih je zaposlenih 10 ljudi, ki trenutno delajo od 8.30 do 17.40.

Večino komutatorjev HB in Štarter programa prodamo na lokalnem trgu kupcem, kot so Robert Bosch Korea, Remy Korea, Denso PS in drugi, vse bolj pomemben delež prodaje pa predstavlja izvoz na Kitajsko, v Hongkong in Italijo.

Da na končnih linijah vse poteka kot po maslu, skrbi **Alojz Rupnik**, ki je v petih letih dela v Kolektorju Sinyung postal že pravi Korejec. Lojze, kot ga kličemo sodelavci, pravi, da s prilagoditvijo na novo kulturo ni imel nobenih težav, celo začinjena korejska hrana

Naša nogometna ekipa ima veliko privrženec, včasih tekme obiščejo celo zvesti navijači iz Slovenije

mu nikoli ni delala preglavic. S sodelavci se Lojze dobro razume in je njihov nasprotnik le v nedeljo zvečer, ko je na programu nogomet, pri katerem pa Lojze ne pozna šale, »kadar se igra, se pa igra zares«, se glasi njegov moto.

Ko smo že ravno pri nedelji, pa velja pohvaliti dejstvo, da so nedeljski popoldnevi v Koreji namenjeni izključno preživljanju prostega časa v družinskem krogu. Med tednom zaradi dolgega delovnega urnika tako staršev kot tudi otrok, ki navadno prihajajo domov v poznih večernih urah, namreč skorajda ni časa, ki bi ga družina lahko preživela skupaj. Vsi se zato še toliko bolj veselijo pomladi, ki se je v Koreji že razbohotila v vsem svojem sijaju in pripravila čudovite kulise za nove družinske fotografije pod cvetočimi češnjami.

Ekipa končnih linij pri jutranjem vzklikanju

Cvetoče češnje, znanilke pomladi

Kolektor Synatec se je predstavil na jubilejnih Kotnikovih dnevih

Polonca Pagon

Elektrotehniško društvo Maribor je letos pripravilo jubilejne 30. Kotnikove dneve, izobraževanje s področja močnostne elektrotehnike in sodobnih električnih inštalacij. Na dvodnevem posvetovanju, ki je letos pritegnilo preko 350 strokovnjakov elektrotehniške stroke, je med drugimi svojo dejavnost predstavilo tudi podjetje Kolektor Synatec.

Po besedah organizatorja je posvetovanje oziroma dopolnilno izobraževanje namenjeno strokovnjakom elektroenergetike s področja vzdrževanja, projektiranja, investicijske dejavnosti, predavateljem strokovnih šol in ostali zainteresirani javnosti.

Na posvetovanju so predstavili novosti s področja alternativnih virov električne energije in njihovo vključevanje v elektroenergetske sisteme, nove standarde SIST na področju električnih inštalacij in njihovo uporabo v praksi, problematiko, izkušnje, pomanjkljivosti pri uporabi obstoječih veljavnih standardov, ekologijo na področju elektroenergetike, predstavljeni pa so bili tudi veliki tehnološki projekti in novosti s področja električnih inštalacij.

Konferenčni del prireditve, ki je vedno zelo dobro obiskan, organizatorji vedno nadgradijo še s prikazom proizvodnih programov s področja električnih inštalacij, merilnih inštrumentov in

Med obiskovalci je bilo veliko zanimanja za predstavitev Kolektorja Synatec

opreme za elektroenergetske naprave. Tako je izobraževanje zanimivo tudi za samostojne proizvajalce in zastopnike raznih podjetij, ki s predstavitvami udeležencem prikažejo novosti na tem področju, trdijo organizatorji.

Prav zaradi velikega pomena in ugleda posvetovanja med strokovno elektro javnostjo in predstavniki gospodarstva se je dogodka letos ponovno aktivno udeležilo tudi podjetje Kolektor Synatec. Prvi dan posvetovanja so v avli hotela Radin v Radencih predstavili prodajni program podjetij, ki jih zastopajo, s poudarkom na nizkonapetostni stikalni opremi podjetja Moeller.

Iz nebeške kuhinje

Boštjan Novak

NEBESA

Pirhe, šunko in ostale velikonočne dobrote smo pojedli in če niste tako naravnani, kot je bila moja sodelavka še iz časov, ko sem delal v Ljubljani, ki je pirhe barvala za pravoslavno in katoliško veliko noč ter še kdaj vmes, ker je to rada počela, potem ste za eno leto prosti. Končno prihajajo tisti dnevi, ko se na trgu ponudba sadja in zelenjave poveča in prijetno popestri jedilnik. Pomladnim trendom se bomo podredili tudi v Restavraciji Kolektor in v mesecu maju za vas pripravljamo akcijo »očistimo si telo«. V okviru te akcije vam bomo vsak dan pripravili eno jed, ki bo vključevala bele ali zelene šparglje, seveda po najboljši možni ceni. Že v začetku aprila smo z jedilnika umaknili vse t. i. zimske jedi, ki jih bomo pustili v pozabi do meseca oktobra, ko bo čas primernejši. Pica je jed, ki si je zaradi svoje preprostosti izborila domovinsko pravico praktično po vsem svetu. Mi vam tokrat ponujamo spomladansko različico: **Pomladanska pica (1 gospodinjski pekač – 4 osebe)**

Testo:

- 400 g moke
- pol kocke kvasa
- 0,03 dl dobrega oljčnega olja
- 0,2 l vode
- ščep soli
- ščep sladkorja

Nadev:

- 1 pločevinka vloženih grobo sesekljanih pelatov
- sol
- 350 g sira
- 2 mocareli
- 250 g češnjevega paradižnika
- 400 g belušev
- origano
- šopek sveže bazilike
- 200 g tanko narezanega špeka
- 100 g rukole

Iz sestavin za testo zamesimo nekoliko mehkejše testo, ki naj na toplem vzhaja. Pekač namažemo z oljčnim oljem in nanj raztegnemo vzhajano testo.

Obložimo ga s sesekljanimi osoljenimi pelati, sirom in rezinami mocarele. Na vrh položimo polovičke češnjevega paradižnika in beluše, ki smo jih predhodno olupili in skuhal v slanem kropu.

Vse skupaj posujemo z origanom in sesekljano svežo baziliko. Pico pečemo na najvišji možni temperaturi (250 – 300° C) 10-12 minut (odvisno od peči, temperature ...). Ko je pečena, jo obložimo z rezinami špeka in oprano rukolo ter pokapamo z oljčnim oljem. Dober tek!

RESTAVRACIJA KOLEKTOR

POGOSTITVE ZA VEČJE SKUPINE:

- JUBILEJI, OBLETNICE
- KRST, OBHAJLO, BIRMA
- POROČNA SLAVJA
- DRUŽABNA SREČANJA
- OBČNI ZBORI

Nudimo vse vrste obrokov
od najbolj enostavnih, pa do
vrhunskih kulinarčnih razvajanj...

NE BOMO VAM SAMO SKUHALI
IN POSTREGLI,
AMPAK VAM BOMO POMAGALI
PRI ORGANIZACIJI CELOTNEGA DOGODKA

POKLIČITE IN POVPRAJATE ZA PONUDBO

RESTAVRACIJA KOLEKTOR
je tako velika, da lahko v njej brez težav
sedi 100 OSEB, pa še vedno ostane več
kot dovolj prostora za plesišče

HRANO IN PIJAČO VAM, ČE VI TAKO ŽELITE,
POSTREŽEMO NA VAŠI LOKACIJI

Nebesa gostinske storitve d.o.o. Vojkova ulica 10, 5280 Idrija

tel: +386 5 3750 230 fax: +386 5 3750 476 e-mail: info@nebesa-idrija.si web: http://www.nebesa-idrija.si

Informator

• **Uredništvo:** Polona Šemrl • **Sodelavci:** Tomaž Mlečnik, Boštjan Novak, Filip Šemrl, Polona Šemrl, Polonca Pagon, Mojca Zajc • **Foto:** Rajko Bajt, arhiv Kolektorja Koling, arhiv Kolektorja Liv, Boštjan Novak, Filip Šemrl, Polona Šemrl, Gorazd Šemrov, Mojca Zajc, www.kd-mb.si/KD-09 • Časopis si lahko ogledate na spletni strani: www.kolektor.si

**EVT
SISTEMI d.o.o.**

Ekologija, Varnost, Trgovina

Zima je končno **POPUSTILA**. Odkorakajmo v pomlad v novem Soft Shell-u in obutvi kopitarne Sevnica!

-25%

~~42,55€~~

31,91€

Brezrokavnik Soft Shell

-25%

~~26,00€~~

19,50€

Jopič Soft Shell

-10%

~~31,20€~~

28,08€

Cokle

Vabljeni vsak delovnik med **10:00** in **15:00**. **Popusti veljajo do 29. maja!**
Trgovina **EVT**, Arkova 11, Idrija. Telefon: **05 37 73 129**

Ugoden kot že dolgo ne.
NLB Stanovanjski kredit

Tudi vi potrebujete več prostora?

Za vas smo pripravili NLB Stanovanjski kredit pod **izredno ugodnimi pogoji**, ki so vam na voljo samo **do 29. maja 2009**, z možnostjo predčasnega zaključka. Naši kreditni svetovalci se vam bodo osebno posvetili in skupaj boste našli **kredit po vaši meri**.

Ker ima vsak od vas svoje želje in bivanjske cilje. Najem družinskega kredita po **še ugodnejših** pogojih!

Vabimo vas, da se oglašite v NLB Poslovalnici Idrija, kjer vam bomo ustrezno svetovali pri izbiri vašega kredita. Dodatne informacije dobite tudi na spletni strani www.stanovanjskikredit.si.

NLB

Nem Zakaj.

www.stanovanjskikredit.si

Samorastniška pot Toneta Habeta

Ivan Bizjak

»Najbrž sem hotel veliki svet spreminjati v svet za malega človeka,« je sklepna misel pripovedi pred petdesetimi leti izdane knjige »Pogled iz malega sveta«, ki jo je »zagrešil« Tone Habe iz Črnega Vrha nad Idrijo. Rodil se je revnim staršem, 21. januarja 1897 kot eden od dvanajstih otrok, v »kamri« poleg črno obokane kuhinje s prizidanim ognjiščem, straniščem »na štrbunk« ter golobnjakom nad njima, v hiši nad vasjo, ki je bila tedaj, skupaj s prizidanim hlevom in svinjakom, dokaj mogočna stavba; v davnih časih, pred Tonetovim rojstvom, najbrž celo krčma. Izjemna, bogata življenjska zgodba se je končala v Ljubljani leta 1975.

V letih pred izidom Habetove knjige, spominske povesti, je bil kot upokojenec zaposlen v vratarnici Gospodarskega razstavišča in Zadružne zveze, kjer je imel, zlasti ponoči, neizmerno veliko časa, ki sta ga druga dva izmenična vratarja preganjala s srebanjem piva in kajenjem, Habe pa s pisanjem drobcev svojih spominov, s tintnimi svinčniki celo na rjav zavijalni odpadni papir, kadar je dopolnil zvezek, ki ga je prinesel s seboj v »službo«. Tam sem ga tudi pogosto obiskoval, prebiral zapiske ali poslušal njegovo pripovedovanje. Ko sem bil v četrtem letniku učiteljskega, sem imel premajhno štipendijo za dijaški dom in stric Tone (mamin brat!) mi je priskrbel skromno shrambico z dvema oknom in štirimi zunanji stenami na stopnišču v Trubarjevi ulici blizu Prešernovega spomenika. Njegov prijatelj zgodovinar dr. Dušan Kermauner (oče še bolj znanega Tarasa Kermaunerja!) mi je posodil postel-

jo in žimnico; oboje sem na hrbtu čez Kongresni trg sam prinesel v svojo skromno in pozimi neizmerno mrzlo sobico, ki pa je bila zame takoj bolj topla, ko mi je stric priskrbel še star, komaj za silo uporaben, pisalni stroj ... Naučil sem se dvoprstno tipkati in poleg nekaterih svojih reči sem se uril v pisanju tudi s pretipkavanjem in slovničnim oblikovanjem njegovih zapisov. Eden od njih – »Povodenj na zadloški rovni« – je bil tudi objavljen v Kmečkem glasu.

SPOMINI TONETA HABETA

A zakaj mešam svoje spomine s spominsko povestjo Toneta Habeta? Predvsem zato, ker sem v živo spoznal, koliko je v knjigi »Pogled iz malega sveta« Toneta Habeta in koliko Vida Erhatica, ki je rokopisne zapiske pretipkal, jezikovno popravil in tu pa tam pripovedno razvrstil v bolj berljivo celoto. Sicer pa je bil Tone Habe samorastniški pripovedovalec in na delavskih shodih tudi govorec, da malo takih. Pa kaj bi razpredal svoje misli! Drobci njegove avtentične, doživete in izpovedne povesti lahko sami še zmeraj sežejo mnogo bolj živo in vsestransko globoko iz te »samorastniške« knjige – tudi petdeset let po izidu, v aprilu 1959.

»Gledam... S planinskega pašnika na Javorniku. Pastirček sem in komaj da nekoliko poznam rojstno vas Črni vrh nad Idrijo. Tu pa me je prvič nekaj presunilo, kar je bilo močnejše od vseh poznejših spoznanj.

Naša vasica je tako majhna. Vendar so za njo daljna obzorja. Ko se vzpenjam na Javornik, se obzorje širi. Pravijo, da je tisto, kar se ponoči svetlika na južnem obzorju, morski svetilnik. Tam je Trst.

... Spominjam se očetovih pripovedovanj. Oče je sicer poznal svet samo s svojih poti v Trst. Tja je nosil ali vozil prodajat leseno,

➤ Tone Habe leta 1960 v Ljubljani

doma narejeno robo, ali jajca in maslo, ki ga je nakupoval po hribovskih vaseh okrog Črnega vrha. ... Bolj kakor vse tiste presladke drobtinice, ... ki jih je prinašal oče, me je mikalo nekaj drugega. ... Oče je prinašal novice iz velikega sveta. S skromnimi besedami je pričaral moji domišljiji vabljive podobe o svetu, kakršnega ni; kakršnega poznaš samo kot deček, ko se v tebi budijo neizpolnjene želje.

... Oče je kakor čarovnik kar zidal Trst pred našimi očmi.

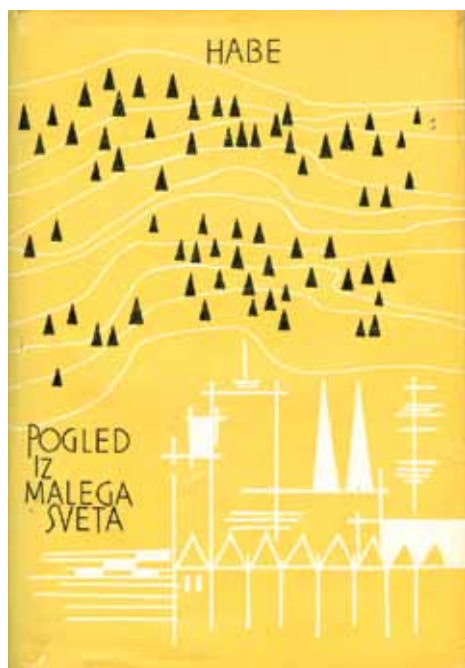
... pripoveduje, da so tam tudi revni ljudje. Mnogo ljudi je bogatih. Strašno bogatih! ... V samo svilo in žamet se oblačijo. Kadijo dišeče smotke. Ošabni so, da navadnega človeka niti ne pogledajo. Zakladov imajo na kupe, vendar so nenasitni.

Njihove kuharice neusmiljeno barantajo za maslo, za vsak vinar se pulijo.

Tam je mnogo, mnogo revnih ljudi. Da, revnih. Kaj si pa mislil, Tonček? Veliko mesto – velika revščina.»

Toda gospodar Povhar je pastirja hitro preselil na trdna tla: »Včasih je bilo vendar dobro na svetu, pa ni nihče hodil v šolo. Bilo je dovolj lepe živine, ljudje so nosili trpežno domačo obleko, vse so si izdelali sami. Kdor je bil pastir, ni nezadovoljen sanjal, da bi rajši gospodaril. Hlapec je bil hlapec, gospodar – gospodar.«

V tako enoumje, ki je vselej enako, se je rodil Tone Habe; se je mojemu dedu in

➤ Naslovna stran Habetove knjige

babici rodilo dvanajst otrok. Že moj dedni rod – z bratranci in sestričnimi vred – je poznal samo mojo mamo in tri strice. Ostalih osem otrok različnih starosti je bil strašni davek, ki so ga pobirale črne kapitalistične razmere tistih časov v vseh revnih družinah črnovrške fare. Toliko »žrtev« nista terjali niti prva in druga svetovna vojna skupaj. A to bridko zgodovino vasi je treba hitro pozabljati in čim prej pozabiti, da ne bi kdajpakdaj v katerikoli sodobnosti – kakršnih koli barv – kdo zagledal čas in sebe v njenem ogledalu, kakor se je zgodilo meni v naslednjem utrinku, ko sem razmišljal o naši rodbini:

V črnih časih za bolnika
brez denarja ni zdravnika.
In za njim ni spomenika.

Na predzadnji obisk Toneta Habeta je prišel z njim njegov prijatelj akademik dr. Dušan Kermauner; skupaj smo se ves dan sprehajali po Habetovih črnovrških poteh, se oglasili pri Raznožniku v Predgrizah, od koder je izviral stričev rod, preden so kupili predniki njegovo rojstno hišo pod ovinki nad vasjo. Pešačili smo tudi do Figarja, kjer se je pastirčku Tončku skrivaj ob časopisih svobodomiselnega gospodarja odpiral in potrjeval svet, ki mu ga je slikal oče s pripovedovanjem o Trstu, zlasti z dovoljeno navzočnostjo na predvolilnem shodu »mokračev« 1907 v vaškem gasilskem domu, kjer je prvič slišal, kako »mokrač«, socialist iz Idrije, ugovarja kaplanu in župniku, kako pogumno zagovarja pravice delavcev in revežev.

Z akademikom Kermaunerjem in stricem Tonetom smo obiskali tudi vaško pokopališče, kjer sem jima pokazal najstarejši nagrobni kamen, na katerem je bila letnica smrti 1905. Komaj petdeset let! In že ni bilo niti na nagrobnikih več nobene spominske sledi za nobenim vaščanom, kje šele za kakim članom naše številne rodbine – pa za dedkoma in babicama, ki jih nisem niti poznal; tudi dandanes imata še nagrobnik le mama Marija in stric Andrej.

Ali ni to grozljiv spomenik namerne »pozabljivosti« nekih črnih časov ali konkretnega spoštovanja prednikov? Spoštovanja vseh vaških korenin?

Taki časi so rodili samorastnika Toneta Habeta, ki se je sam, ko je bil pastirček pri Povharju na Javorniku, skrivaj naučil brati in pisati. Tisti in taki časi so rodili vojaka, ki je bil dvakrat obsojen na smrt; upornika, ki je bil mnogokrat zaprt,

zaradi socialističnega in komunističnega prepričanja; malega človeka, dolgoletnega slugo na ljubljanski univerzi, kjer je najbrž – kot jugoslovanski prostovoljec v prvi svetovni vojni – dobil službo in imeniten stol v vratarski loži; predvsem pa, med profesorji in študenti, mnogo prijateljev.

Knjiga »Pogled iz malega sveta« je bila ob izidu in bo še dolgo sveže, naravnost napeto pričevanje o neki usodi iz naših krajev, iz časov, ki bi jih nekateri izredno radi pozabili, pa si je Tone Habe k sreči z njo sam postavil trajni »govoreči« spomenik. »Nekje je torej treba končati to pripovedovanje. Menim, da bo tako najbolj prav, če neham takrat, ko je življenje še

polno dogodkov. Res, tudi moje nadaljnje življenje je bilo še viharo, zlasti vojna leta. Še enkrat sem v zaporih in internacijah pričakoval konca, ker sem bil določen za talca. Pozneje so me prepeljali na Ustico. Po povratku iz internacije so me zaprli belogardisti in me poslali v nemško taborišče. Izgubil sem sina, padel je kot partizan, ko mu ni bilo niti petnajst let. Vendar, ali niso doživeli podobno usodo desetstisoči drugih Slovencev?

... Nekaj tega sem hotel povedati s pripovedjo o svojem življenju. Najbrž sem hotel veliki svet spreminjati v svet za malega človeka.«

Obnavljanje Habetove rojstne hiše konec petdesetih let

Tone Habe in nečak s sinom leta 1964: pogled z Javornika proti morju

Recitacija dijaške poezije

Maja Vojska

Človek je kar malo presenečen, ko se loti načrtovanja takih projektov, kako veliko dijakov se potihoma ukvarja s pisanjem nečesa, v preteklosti tako cenjenega, kot je poezija. Žalostno pa je, da je v dobi modernizacije umetnost tako slabo cenjena. Precej črno stanje se kaže predvsem pri odnosu mladih do umetnosti, ki jo največkrat vidijo kot prisilo, ki jo uvaja šola. Poezija pa je sploh razred zase, ki od človeka zahteva določeno zrelost in sprejemanje.

Eden izmed ključnih razlogov za organizacijo Dneva poezije (15. 4. 2009, Rudniška dvorana) je bila tudi želja, da dijakom približamo poezijo tako, da jim predstavimo dela njihovih sovrstnikov ter jim pokažemo drugo plat te čudovite umetnosti. Obenem pa je to odlična priložnost, da se avtorje spodbudi, da svetlu pokažejo svoja dela.

Pobudo za organizacijo Dneva poezije je dala profesorica slovenščine **Maja Justin Jerman**, ki je svojo zamisel predstavila dijakinji **Ani Vehar**, ta pa je, kot glavna koordinatorica, avtorica scenarija ter nosilka večine idej o prireditvi, največ prispevala k uresničitvi projekta. Poudarek je bil na prepletu različnih umetnosti, saj so poseben čar recitalu poezije vdahnili tudi plesni in glasbeni vložki.

Po Aninih besedah je na šoli prav gotovo še veliko skritih avtorjev, za katere upa, da se bodo po tem dogodku opogumili in v prihodnje tudi sami sodelovali na

podobnih prireditvah. Tokrat je bilo pogumnih pet avtorjev, ki so svoja dela ponudili javnosti. Zanimivo je dejstvo, da je bil poleg štirih punc samo en fant. Avtorji smo bili: **Kristina Markič, Janja Kavčič, Amanda Likar, Izток Jereb** in **Maja Vojska**.

O tem, da je bil ta dogodek skoraj povsem v produkciji dijakov, priča tudi raznolika paleta recitatorjev, ki so skušali kar najbolje interpretirati in podoživeti bistvo napisanih pesmi. Recitatorji so bili: **Matija Črnilogar, Jerneja Lapanja, Christine Osredkar, Nina Filipič, Eda Vidmar, Urban Kodela, Žan Mlinar, Nejc Sedej, Tina Kašca, Maja Vojska** in **Ana Vončina**. Minimalistična scena, ki jo je krasila le stara osamljena klopca, je gledalčevo pozornost popolnoma usmerila na ključno dogajanje na odru, in sicer na recital poezije. K doživeti interpretaciji pesmi je prispevalo tudi dejstvo, da gledalci niso bili priča branju poezije, ampak so recitatorji besedilo govorili po spominu, kar je še poudarilo njihovo doživljanje vsake besede posebej.

Poseben čar prireditvi pa so vdahnili plesalci in glasbeniki. **Erin Čoralic** in **Ana Kavčič** sta s svojo violino spremljala nekatere recitatorje, **Živa Stanovnik** je zadevo začinila s svojim trebušnim plesom, za piko na i pa so poskrbele plesalke sodobnega plesa, ki so s svojimi vložki dodale prireditvi lahkotnost in so včasih razbile ozračje, ki je bilo natrpano s čustvi, ki so jih za sabo pustili recitatorji. Lahko rečem, da smo projekt speljali na visokem nivoju, in upam, da bo v prihodnje še več takih priložnosti, ki bodo spodbujale mlade ne le k ustvarjanju, ampak tudi k zrelemu sprejemanju poezije. Rek – na mladih svet stoji – ni tako brezpomenski, saj se bo umetnost v prihodnje ohranila le, če bomo z njo znali ravnati in jo negovati.

NI VEČ BESED

*Svet se ruši v prah,
prevladuje strah,
ni več besed, ki bi povedale več kot oči,
več kot nedolžne otroške oči – polne naivnosti.*

*Ni več besed, ki opisale bi dušo narave,
ni osebe, ki našla bi besede prave.
Besede pa rimajo se še,
a kdo si bo pogledal v srce
in napisal kaj čuti,
ko duša rimo najde in solzne postanejo oči,
daleč od ljudi, v temi noči.*

*Ni več besed,
ki opisale bi naš svet,
preveč je ljubosumja in zla,
besede tolčejo po stenah ali zabijajo v tla.
In kdo bo slep za vse to,
da bo našel tisto besedo,
ki spremenila bo ljudi,
da drugačen pomen bodo dali besedi.*

*Ni več besed in ne upanja,
za rimajoče besede ni zanimanja,
oči so slepe, ušesa gluha,
srce pa brez poslušanja.*

*Za takšne ljudi
naj govorijo oči,
saj, kako naj kdo sploh najde besede,
ki narekovalo jih bo srce,
v svetu brez spoštovanja
in zanimanja.*

Janja Kavčič

Skupinska fotografija vseh sodelujočih na Dnevu poezije

Eko dan

Sabina Carli

»Kot bilovčerajsespominjamlanskega Eko dneva...« sem v šali pomislila, ko sem prebirala vabilo na 2. eko dan v soboto, 18. aprila 2009. Šalo na stran, leto je hitro minilo in medtem se je v naši občini obilo spremenilo. Po mestu so bili postavljeni novi eko otoki, namenjeni ločenemu zbiranju odpadkov, vse tri izobraževalne ustanove v Idriji – Vrtec Idrija, Osnovna šola Idrija ter Gimnazija Jurija Vege Idrija so vstopile v nacionalni projekt Ekošola kot način življenja in tudi splošna ozaveščenost prebivalcev o pomenu varstva okolja se je izboljšala. V podporo tem spremembam je bil tudi letošnje leto, po besedah koordinatork projekta s strani GJV Idrija, Klavdije Stepančič, osnovni moto Eko dneva »Idrijo najprej očistiti, potem pa jo čisto tudi ohraniti.«

Po uspešno izvedeni Akciji čiščenja mesta v petek, 17. aprila, je bil torej glavni namen sobotne prireditve Idrijčane, že pregovorno manj nagnjene k spremembam, opozoriti na problem onesnaževanja okolja ter nasičenosti planeta Zemlja z odpadki. Moči so pri organizaciji združili Krajevna skupnost Mesto Idrija, Komunala Idrija d. o. o., Zveza prijateljev mladine Idrija, Vrtec Idrija, Osnovna šola Idrija in Gimnazija Jurija Vege Idrija in pripravili pester program, ki je mimoidoče pritegnil s svojo raznolikostjo.

Da na mladih svet stoji, dandanes čivkajo že vrabci, in Eko dan je bil v veliki meri posvečen prav ekološko usmerjeni vzgoji najmlajših. Že jutraj so se lahko udeležili pravljice v Mestni knjižnici in čitalnici Idrija, tekom dopoldneva pa so se pomerili v stiskanju odpadne embalaže ter na delavnicah v izvedbi ZPM-ja ustvarjali izdelke iz odpadne embalaže. Ta je namreč kot nalašč primerna za umetniško izražanje ali pa za ponovno uporabo. Ostali, nekoliko starejši, so medtem zavzeto rešili kviz, ki ga je pripravila Komunala Idrija d.

o. o. Odgovore na nič kaj preprosta, pa vendar vsakdanja vprašanja v zvezi z ločenim zbiranjem odpadkov, sta povezovalca prireditve spretno vpletla v program in praktične nagrade so hitro našle svoje nove lastnike.

Posebej so celotno dogajanje popestrili nastopi pevskih zborov Mladi val iz OŠ Idrija, pod vodstvom **Elizabete Lampe**, pevskega zbora Mavrica iz spodnjeidrijske enote Vrtca Idrija pod taktirko **Majde Lužnik** ter smetiščne vile s plesno točko pod mentorstvom **Radoške Gostiša**.

Po besedah predsednice KS Mesta Idrija, **Majde Troha**, je posebej pomembno, da k ohranitvi našega planeta, k skrbi za okolje ter težnji po zmanjšanju količine v naravo zavrženih odpadkov pristopimo vsi skupaj.

vodstva Vrtca Idrija, OŠ Idrija in Gimnazije Jurija Vege Idrija podpisali skupaj s predstavniki lokalne skupnosti z županom na čelu. S to gesto so se zavezali k delovanju na področju trajnostnega razvoja, o pomenu

Podprli so jo tudi člani skupine Raglje v gledališču z dramskim nastopom Do tiste poti. Pod vodstvom učiteljice **Katje Sršen** so z nastopom v angleškem jeziku namignili na pomen združitve moči celega sveta, seveda pa predvsem industrializiranih, razvitih držav. Osrednji dogodek prireditve je bil podpis ekolistine, ki so jih predstavniki učencev, dijakov, staršev, vzgojiteljic, učiteljev ter

katerega sta spregovorila tudi župan Občine Idrija, **Bojan Sever**, in nacionalna koordinatorka slovenske ekošole, **Nada Pavšer**.

S tovrstnimi dogodki mesto Idrija stopa v korak s časom, po mnenju obiskovalcev pa zna očitno tudi dobro združevati prijetno s koristnim.

**PREVOZI OSEB IN SKUPIN
ORGANIZACIJA PREVOZOV
NAJEM VOZIL**

RCT TRANS

Partizanska 8, 5280 Idrija

☎ **041 648 393**

E-mail: rcttrans@amis.net

www.iles.si

NOVOSTI IZ ILESA

- NOVI eksponati - prenovljen STUDIO
- NOVE rešitve za otroško sobo
- NOVE barve

NOVO !!! PROGRAM ◀ON SIZE▶

PROGRAM ◀ON SIZE▶
-10 % PROMOCIJSKI POPUST

ILES

IDRIJA

Delovni čas studia
od torka do petka od 14 do 20 ure
Sobota od 8 do 13 ure
tel.: 05-372 50 16
E.: Studio@iles.si
ILES IDRIJA Spodnja Kanomlja 23A, 5281 Spodnja Idrija

- VGRADNE OMARE
- PISALNE MIZE PO MERI
- ELEMENTI PO MERI
- MERITVE NA DOMU
- POLNI SERVIS

S SRCEM ZA OTROKE

VELIKA NAGRADNA IGRA

Dve idrijski blagovni znamki z roko v roki.

Kupci, ki kupijo pohištvo v našem salonu sodelujejo v nagradni igri za lepe nagrade.

1× kolo CULT

1× nahrbtnik

5× brisača Mali princ (140×70)

10× majica Mali princ

Iz pepela obnovljena lepota

Filip Šemrl

»Katerega smo danes?« je vprašala vodička.

»30. aprila«, smo odvrnili. Postala je bleda. Za hip sta se srečala najina pogleda. O datumu nisva rekla nobene, drugi okoli naju niti niso pomislili, kaj nama je tisti hip rojilo po glavi. Bilo je ob enih, 30. aprila lani, v parku nad Hitlerjevim bunkerjem v Berlinu, nad poslednjim firerjevim zatočiščem. Samo dve uri in 63 let prej je padla kocka.

»Hitler se je poslovil od svojih sodelavcev, nato sta z ženo Evo odšla v svoje prostore. Pred odhodom je firer vidno ganjeni Goebbelsovi ženi Magdi izročil svojo lastno partijsko značko. Stražarjem so pred tem dali suhe obroke za ves dan, saj je bil velik hodnik, ki je služil kot obednica, tistega dne zaseden. Stražarjem so naročili tudi, naj se umaknejo z vrta, čeprav so nekateri s svojih stražarskih mest lahko videli na vrt kanclerske palače. Okoli pol četrte popoldne je počil strel, Hitler in Eva sta ležala na kanapeju. Ona je vzela strup, pred njo pa je ležala tudi 6,35 milimetrska pištola. Hitler se je ustrelil s 7,65 milimetrsko pištolo v usta. Firer in tvorec tretjega rajha je bil tako mrtev.«¹

Hitler je pred smrtjo želel dati svoji Evi še tisto, kar si je najbolj želela. Odločil se je, da bosta šla v smrt kot mož in žena. V srcu je bil še vedno malomeščan iz avstrijske province, kjer je odrasčal; iz podobnega okolja je izhajala tudi Eva in zdelo se jima je, da je po desetletju koruzniškega življenja poroka tisto, kar morata pred smrtjo nujno storiti. Preden bo odšel s sveta, je sklenil napisati svoj testament, osebni in tudi politični. Precej krajša je bila Hitlerjeva osebna oporoka. Omenil je, da sta z ženo žrtvovala velik del svojega življenja njegovi službi rajhu. Zdaj, ob koncu sta se odločila za samomor, da se izogneta sramoti strmoglavljenja in kapitulacije. Odredil je, naj se njuni trupli sežgeta na dvorišču kanclerske palače, kjer je opravljal večino svoje službe rajhu. Da je spomin na nacizem med nekaterimi še vedno živ so tistega dne, ko je naša vodička prebledela in verjetno prav zato, pričali cvetovi rdečih tulipanov, ki so bili raztreseni po tleh v parku, pod katerim je hitlerjev bunker in okoli napisne table, ki so jo postavili šele po padcu berlinskega zidu in združitvi obeh Nemčij. Do takrat to območje ni bilo omenjano, v okoliških blokih pa so živeli uslužbenci zunanjega ministrstva Nemške demokratične republike in tajne policije vzhodnonemške KP ali »državne varnosti«, znane pod imenom Stasi (Staatssicherheitsdienst, služba državne varnosti), grozljiv cilj najhujše diktature –

stvaritev »družbe prozornih državljanov«. Stasi je namreč imela vsakega državljana

za nazadnjaškega špijona in hkrati za informanta. Samo tako je lahko merila razpoloženje med njimi in jih usmerjala po edini pravi socialistični poti. Po stari nemški navadi se je temeljito lotila tudi te naloge, zato psihoza pred njo, ki jo mnogi še danes čutijo, ni nobeno presenečenje. Tipografija nekdanje mednemške meje so tudi ostanki berlinskega zidu, od 162 kilometrov ga zdaj stoji okoli 20 metrov, za katerim so bila včasih na vzhodni

► Park, ki prekriva območje Hitlerjevega bunkerja. Da ima nacizem še vedno privržence, pričajo tudi listi cvetja, ki je bilo ob obletnici diktatorjeve smrti natreseno po tleh

► Brandenburška vrata, za katerimi je včasih potekal berlinski zid. Na tej strani je bila v preteklosti NDR in glavna berlinska ulica Unter den Linden, za njimi pa ZRN. Danes simbolizirajo spravo med Vzhodom in Zahodom.

¹ Bogdan Sajovic: Konec tretjega rajha, stran 140

strani zorana in osvetljena kontrolna polja, opazovalni stolpi, talne in vodne ovire ter jekleni konjički z bodečo žico, na zahodni pa stanovanjski bloki z garažami in kavarnicami. Danes so ohranili le še toliko zidu, da si ga lahko ogledajo turisti. Nezmotljiva znamenja sprememb vizualno ponazarjajo gradbeni žerjavi, nakopičeni skoraj drug ob drugem v strogem središču Berlina, nekdanjega glavnega mesta Nemške demokratične republike. Vidna so na vsakem koraku, čeprav vtisa o mestu, zgrajenem na ruševinah strašnega opustošenja med boji na koncu druge svetovne vojne, niso bistveno spremenila. Zakaj tolikšna pozornost videzu središča mesta in njegovi zloščenosti šele zdaj? Zato, ker nekdanji vzhodnonemški režim namenoma ni obnavljal objektov, ki so bili tako ali drugače povezani z nacizmom. So pa Vzhodni Berlin v procesu uveljavljanja identitete »druge nemške države« urbanistično oblikovali za mogočne poglede in z avenijami sledili duhu arhitektonske zapuščine Prusije, ki je prav tu najbolj imenitna.

Če ponoči mislim na Nemčijo, me mine spanec, je pisal Heinrich Heine. Kakšna je postala narodova identiteta po izkušnji ločenega razvoja potem, ko so predrli slavolok zmage v Berlinu? Kakšni so Nemci med seboj? So prenehali biti »vzhodni« in »zahodni« in se lahko spet pokažejo kot v zgodovini neodvisne in raznolike sestavine nemškega naroda Prusi, Saksonci, Porenci, severnjaki, jušnjaki? Vse to mi je rojilo po glavi, ko sem hodil po glavni ulici Unter den Liden do Brandenburških vrat, ki si jih je kot gala vhod v mesto pruskih kraljev leta 1788 zamislil Gotthard von Langeans. Stal sem pred edinimi od osemnajstih, kolikor jih je imel Berlin v 18. stoletju. Njihova okolica je posejana z množico palač, ki so bila simbolno in dejansko center Nemčije, in so med drugo svetovno vojno postala tarča najhujših zračnih napadov. Menda v vsej Evropi ni koščka zemlje, ki bi si ga kdaj toliko ljudi tako zagrizeno želelo zravovati z zemljo in zradirati z njenega obličja in seči tudi v globino, ker so imele nekatere palače tudi izvedbo podzemnih bunkerjev. Bili so sorazmerno uspešni. Toda Brandenburška vrata še stojijo, Reichstag tudi in malo naprej vsi najpomembnejši muzeji. Drugo je bilo pred dobrimi šestdesetimi leti neskončna gora ruševin, ki jih je nato prekril in vzel tako imenovani čas. Potem je za vročo prišla hladna vojna in po svoje zaznamovala ta zgodovinski oder, Berlin, v katerem so se potem odigravali najpomembnejši dejanski in simbolni postopki razdeljene Evrope.

➤ Ameriška nadzorna točka (Checkpoint Charlie), ki je razmejevala eno od okupacijskih območij nekdanjega nemškega glavnega mesta. V bližini sta bili včasih oporišče ameriške CIA na eni in ruskega KGB na drugi strani meje

➤ Zloglasna ulica iz katere ni bilo vrnitve. Na njeni desni strani je bil namreč sedež nacistične stranke, po drugi svetovni vojni tudi uradi varšavskega pakta, na levi pa berlinski zid in za njim ZRN

➤ Pogled izpred Reichstaga na Platz der Republik pred njim in vladna poslopja s 370 uradi sedanje Nemčije. To je novi Bundeskanzleramt

Kozlov rob

Marija Trušnovec

»Najlepša jutra so zjutraj.« Tako pesnik, planinska družina pa v rahlem februarjem sneženju odločno iz »Nemške Idrije« tja dol. Za Idrijčane je naprej od Fare – v rahlem podtonu – vse Kminska, ljudje pa Kminci. A pisatelj Bevk: »Divja lepa Tolminska! Konec je bilo moje mladosti, ko sem se ti odmaknil, osiveli so mi že lasje, ko sem te znova doživljal. Kdor je zrastel iz tvojih tal in te doživljal na zunaj in znotraj kot jaz, se mu kot srebot za zmeraj oviješ okrog srca. Posebej tisti od sveta odmaknjeni kot, ki je nekoč rodil puntarje.« Mostar Ivan Pregelj v Tolmincih pa: »To so tisto zakrknjeno in trmoglavo ljudstvo, ki že od nekdaj prizadeva deželi nešteto sitnosti, imajo vsak svojo pamet in svoj prav.«

▲ Pogled na Kozlov rob

»Dovolj je en most, da pridemo na drugi breg reke.« T'min nas sprejme nepobeljen, s prijaznimi srečevalci, ki se čudijo krepko pomlajenemu delu skupine. Usmerimo se na Kozlov rob oziroma na Grad, kamor po južni strani vodi kolovoz – sprehajalna pot. Ob njej nas napisi na tablah podučujejo o sestavi tal, rastlinstvu, bogati zgodovini, lesarjenju ... in že se znajdemo na vrhu (428 m), simbolu oblasti, utrjenosti, velikega tolminskega punta (leta 1713), soške fronte, slovenskega rodoljubja. »Beli grad na veleskali že stoletja čaka na tistega. – Katerega? – Tistega.« Bogati zapisi na tabli in lepo obnovljeno zidovje (že iz 12. stoletja) nam dobesedno spregovorijo o dolgi in burni zgodovini, da ne bi pozabili tišine sto- in stoletnih grobov do danes, tako pomembnih za obstoj slovenstva. Zaužijemo ne »kruh in mleko«, ampak vsak svoje iz nahrbtnika.

»Kaj bi bilo videti, če ne bi bilo nikogar, ki bi gledal.« Pod nami Tuimine (Tolmin) že iz 7. stoletja pr. n. št., iz njega vodijo poti na vse štiri strani neba. »Prastari dimniki ne morejo doseči plavega neba.« Imena vršacev moramo prebrati na orientacijski tabli, saj jih zakriva megla. Pogled obstane na Bučenici in Mengorah. »V deželo je šla žalost in beda, stari red in nered.« A zvon je že zdavnaj odklenkal Oglejcem, Benečanom, puntarjem (enajst vodij so razčetrili na Travniku v Gorici), Habsburžanom, Coroninijem, borcem soške fronte in žrtvam fašizma.

Čeprav pravi pesnik, da »Na žalost grof še ni prenehal bežati« in »Ko je konec vojne, je samo vojne konec«, se zdi, da so se Kragulji, Golje, Duše, Lahajnarji, Munihi,

Podgorniki razkropili s svojim »prav« stran in tukaj. »Beseda je nož ... Je najbolj neraziskana ruda na zemeljski obli ... Ptiči zgoraj letajo, spodaj imajo jezera.« Zgodovinar Simon Rutar, nekdanje učiteljske, skladatelj Volarič, Ljubka Šorli, idrijski rojak, realčan, slikar Rudi Kogej, skladatelj, pedagog in pevovodja (tudi v Idriji smo se srečevali z njim) Pirnik (kdo ne pozna njegove pred kratkim v Cankarjevem domu zapete najlepše partizanske pesmi Smrt v Brdih), »tausendkünstler« pesnik Volarič - Feo (letos je že drugi nastopal na Trnovskih tercijah), Cvitkovič, organizatorji srečanja mladih na sotočju Soče in Tolminke, festival kantavtorjev in uglasbene poezije ...

Na povratku po Grajski poti po severni strani se nekaj časa družimo s trimsko stezo, speljano okoli Kozlovega roba. Kje je voda? Že grof Turn je na njem zgradil dve cisterni za deževnico. »Včasih so kratke poti, še bolj

včasih so dolge poti.« Pretaknemo se skozi Dolje navzgor po urejeni poti do prelepega slapu Sopotnica in še do posebnega izvira V Zberi (U Zberu), ki daje ravno prav hladno (energetsko) okusno vodo, so jo baje nosili celo na grad (Grofova voda). Pri iz kamnov narejeni piramidici pa še prijetno zavibriramo in globoko zadihamo ob vedno gostejših snežinkah, kar tudi nekaj velja. (Ko dihaš v Mexico Cityju, je baje kot bi pokadil tri zavojčke cigaret na dan!)

Ob poti navzdol nas obraščajoče razvaline nekdanj mogočne kmetije Pod orehom spomnijo ne Feove besede: »Tri gorja so na svetu: gorje mu, kdor nima doma, gorje, če se mu to zgodi še dvakrat.« V že rahlo zimskem Zatoľminu pa: »Nazaj v planinski raj, ni se nam treba tja vrniti, če v njem ostanemo.« Nismo ostali, vrnili smo se v svoj že krepko pobeljeni dom.

▲ Skupina planincev ob studencu grofove vode

Pejmo Pod štenge poslušat musko. Včasih ja, danes ne več

Filip Šemrl

»Pod štengi« pravijo Gostilni Bergnach v Spodnji Idriji. Je najstarejša gostilna Pr far. Nam se je zdela zanimiva ne zaradi njene starinskosti, ki izvira iz šestdesetih let prejšnjega stoletja, ko so jo nazadnje obnavljali, saj se to lahko razume tudi tako, da njeni sedanji lastniki kasneje niso vanjo nič več vlagali, temveč zato, ker je v njej glasbena skrinja, prava redkost, katere vrednost ni v denarju, temveč v njeni starosti in ohranjenosti. Gospodar Franko Bergnach že ve, zakaj je prepričeval njene prejšnje lastnike in jih končno pregovoril, da je našla mesto v lokalu, ki bi bil brez nje kot oskubljena kokoš.

Preden se posvetimo predstavitvi glasbene skrinje, mi dovolite še dve besedi o gostilni. Franko pravi, da je bil v stavbi, ki je med najstarejšimi v Spodnji Idriji (postavili so jo celo pred cerkvijo), najprej samostan in šele potem gostilna neke Tereze, ki jo je pred odhodom v Ameriko prodala maminim staršem. Pr Terez so rekli gostilni pod Avstrijo, Pr Marku pod Italijo, zdaj pa je Gostilna Bergnach. Nekaj mesecev je po drugi svetovni vojni v njej domovala tudi milica. »Tam, kjer so zdaj sanitarije, so bili takrat zapori, potem je bila v stavbi trafika in kasneje stanovanja,« pravi Franko Bergnach, ki jo je po končanem služenju vojaščine leta 1965 preuredil v gostilno, hišo namreč. Glasbena skrinja, o kateri pišemo v nadaljevanju, pa mu je padla v oči, ko je v Idriji nabavljajl pijačo. V skladišču Vina Gorica, pri Kobalu na Brusovšah jo je opazil. »Marija Kobal je bila njena lastnica,« pravi Bergnach, ki jo je nedelujočo od nje kupil leta 1982. Popravljal mu jo je Jože Benda iz Mengša, ki pa ni imel veliko dela, saj jo je živo srebro, ki je zašlo vanjo, obvarovalo pred vplivi iz okolja, tako da je Franko lahko spet iz nje izvajal zvok za cel orkester.

Glasbena skrinja je bila izdelana 25. maja 1915 v Leipzigu za Rasbergerja, trgovca z glasbili iz Ljubljane, ima orgle na vakuum in je edina te vrste pri nas. Starejših od Bergnachove, ki delujejo na valje, je več. »Moje ni treba navijati, saj jo poganja enosmerni tok. Včasih je bila pri Kobalovih postavljena v velikem salonu in je igrala

za ples. Vanjo si metal denar oziroma žetone, prav tako kot v novejšem času v glasbene avtomate.« Franko ima 18 kolotov s po tremi pesmimi, sama plesna glasba, polke, valčki. Podobno glasbeno skrinjo hranijo v švicarskem muzeju, ki pa si ga sam ni ogledal.

Glasbena skrinja, kakršno ima Bergnach, je bila včasih vredna premoženja. »Kobalovi so bili trgovci, premožni in zato so si jo lahko privoščili. Še danes se starejši

Idrijčani spomnijo, da so njihovi starši plesali na glasbo iz omenjene skrinje.« Da jo je lahko pripeljal v Spodnjo Idrijo, je moral pri Kobalovih podreti vrata in jih potem spet zazidati, do prfarske gostilne pa so jo zagrabili moške in jo vanjo »spajsali« na valjih. Novi lastnik jo je »pognal« samo, ko je imel kdo od njegovih gostov rojstni dan. Ker pa je opazil, da je vlaga načela trakove, na katerih so bile perforirane skladbe, je to početje opustil.

Franko Bergnach se je odločil za nakup glasbene skrinje, ker ga je prevzela slika na njej. Ta se je namreč od skladbe do skladbe spreminjala. Enkrat mimo leti cepelin, drugič teče voda, tretjič nekdo kolesari, četrtič pripelje avtomobil.

V muzeju Baud S. A. v L'Aubersonu, v francoskem delu Švice, imajo okrog 50 glasbenih skrinj, med njimi podobno s povsem enakim mehanizmom, kot je v Bergnachovi skrinji.

Glasbeni avtomati se imenujejo vsa mehanska glasbila, pri katerih izvajajo zven mehanske naprave (npr. ročice, peresa, motorji idr.), zbiralniki (npr. valji, preluknjani trakovi). Iz zvonovja 14. st. so nastale pojoče ure, lajne, orkestrion, pianola (el. klavir) in številne glasbene skrinjice. Od 18. st. so mnogi skladatelji pisali za glasbene avtomate. Nekatere značilnosti glasbenih avtomatov je prevzela tehnika gramofonskih plošč.

Veliki splošni leksikon DZS, 1998, stran 1262

Uspešno leto za Tekaško smučarski klub Idrija

Polonca Pagon

Vojsko je bilo od nekdaj priljubljena izletniška točka. V zimskem času pa se zadnja leta povečuje obisk prav posebnih izletnikov, rekreativnih športnikov - tekačev na smučeh. Razlog so seveda vrhunsko urejene tekaške proge v idiličnem okolju Vojskarske planote. Pod okriljem Tekaško smučarskega kluba Idrija je v tekaško smučarskem centru na Vojskem danes urejenih 18 km tekaških prog, prav tako pa je zgrajen večnamenski objekt za potrebe delovanja kluba.

VSE VEČJE ZANIMANJE ZA TEK NA SMUČEH

Namen kluba je promovirati in razvijati smučarski tek in pohodništvo, popestriti turistično ponudbo občine Idrija in širše regije ter delo z mladimi. V klubu pravijo, da je v letu 2008 delo potekalo po zastavljenih smernicah, sprejetih na občnem zboru in IO kluba. **Jure Gantar**, podpredsednik kluba, pravi, da je bilo težišče dela usmerjeno v različna področja. Organizirali so 8. tradicionalni vzpon v teku in gorskem kolesarjenju na Hleviško planino, zaradi neugodnih snežnih razmer pa je odpadla prireditev Vojsko 2008. »Organizirali smo tečaje teka na smučeh za začetnike, ki so bili zelo dobro obiskani, zaradi velikega zanimanja

smo morali tečaje ponoviti, in športni dan za osnovnošolce iz Idrije,« dodaja Gantar.

Izpostaviti je potrebno veliko investicijo, nakup novega teptalca snega. K izvedbi investicije vredne 140.000 evrov so v največji meri pripomogli Ministrstvo za šport, Občina Idrija, FMR in številni sponzorji. Najet je bil tudi kratkoročni kredit pri NKBM, kljub prijavi na razpis Fundacije za šport pa klub ni bil deležen sofinanciranja tega nakupa. Prijavili so se tudi na razpis Fundacije za šport za projekt izgradnje priključka dela proge na 7,5 km krogu. TSK Idrija razpolaga trenutno z 18 km urejenih tekaških prog, ki se nahajajo na obrobju varovanega območja na Vojskem. »Tereni, kjer potekajo že urejene proge, so večinoma travniki, nekaj med njimi je namenjenih eko kmetovanju, zato smo še posebno pozorni na onesnaževanje in zmerno uporabo teptalca snega ob zadostni količini snega,« pravi in še dodaja: »Zelo smo hvaležni lastnikom zemljišč, ki nam omogočajo uporabo terena, brez njihovega sodelovanja bi bilo naše delovanje precej oteženo.«

Klub danes šteje že 120 članov. Veliko povečanje števila članov Gantar pripisuje dobremu delu kluba pri urejanju tekaškega centra, ki je lahko za vzgled marsikateremu smučarskemu centru, ki deluje kot podjetje. Aktivno pa skrbijo tudi za promocijo, saj je bilo o klubu posnetih kar nekaj televizijskih

oddaj, prenovili so spletno stran in vzpostavili profil na družabnem spletnem orodju facebook.

NAČRTI ZA LETO 2009

V letošnjem letu želijo v klubu uspešno nadaljevati svoje delo. Želijo pridobiti čim več članov in tako še vedno omogočiti uporabo tekaških prog brez plačila uporabnine proge. Želijo urediti celostno podobo TSC Vojsko, sodelovati pri nastajanju Geoparka in izvesti tradicionalne prireditve in tečaje teka na smučeh. »Zelo pomembno je delo z mladimi. Pri starih opazujemo velik interes in podporo, tako da želimo še povečati naše sodelovanje in delovanje z mladimi. Le tako nam ne bo potrebno skrbeti za tekaški podmladek,« trdi Gantar.

Dolgoročno pa načrtujejo ureditev stalno označene in urejene tekaške smučarske poti od Vojskega do Lokev, torej preko Trnovskega gozda. »Naš cilj je obiskovalcem Trnovskega gozda ponuditi urejene in varne poti tudi v zimskem času. Glavni namen ureditve je točno lociranje obiskovalcev na tem območju, saj naključni obiskovalci zahajajo na nevarna in za divjad občutljiva območja. Pojavlja se tudi t. i. adrenalinski turizem, vožnja z motornimi sanmi in s terenskimi vozili, rezultat pa so uničene zasnežene poti ter moteno zimovanje divjadi,« zaključuje Gantar.

Dogodkov Tek na smučeh Vojsko 2009 – Memorialni tek Andreja Erjavca in Pokal Cocta 2008/2009 se je udeležilo 170 tekačev iz Slovenije in tujine.

Tradicionalni 12. Trohov memorialni šahovski turnir

Silvo Kovač

V odlični organizaciji Šahovskega kluba Kolektor Idrija in pod pokroviteljstvom Športne zveze Idrija in koncerna Kolektor je bil 8. marca v restavraciji Kolektor v spomin na Antona Troha (1914–1997), pionirja idrijskega šaha, dolgoletnega predsednika društva in dobitnika najvišjega občinskega priznanja, odigran tradicionalni že 12. Trohov memorialni šahovski turnir posameznikov.

Na turnirju, ki je potekal po švicarskem sistemu sedmih kol in s tempom dvakrat 15 minut časa za partijo, je sodelovalo 21 šahistov iz enajstih slovenskih šahovskih klubov in društev. Žal tokrat zaradi drugih obveznosti ni bilo šahistov Slovenske športne zveze Celovec, ki se redno udeležujejo turnirja in že več kot 20 let uspešno sodelujejo z idrijskimi šahisti.

Med pisano družino šahistov – od brezkatégornikov do šahovskih mojstrov – je bil najstarejši udeleženec turnirja 70-letni Anton Bajc (Kolektor Idrija) in najmlajši 13-letni Lenart Poljanšek (OŠ Žiri).

Po zanimivih štiriurnih borbah na črno-belih poljih je na koncu turnirja prvokategornik Boris Mitrovič (Fram, pred leti pa je bil uspešen član idrijskih šahistov) zbral 6,5

točk iz sedmih partij in zaslužen postal zmagovalac 12. Trohovega memoriala pred mojstrskim kandidatom Dušanom Zorkom (Kranj), 6 točk. Na 3. mestu je bil s točko zaostanka najbolje uvrščeni domači šahist drugokategornik Avgust Vukanič (Kolektor Idrija), ki je največji uspeh dolgoletne šahovske aktivnosti kronal z napadalno in učinkovito igro.

Nadaljnji vrstni red: 4.-5. mesto Domagoj Bačič (Ajdovščina) in Matej Ušeničnik (Kolektor Idrija) oba po 4,5 točk, 6.–10. mesto Danilo Mokorel (Tržič), Luka Rojko (Podpeč), Flavij Nardin (Nova Gorica), Nesib Jukan (Trzin) in Vladimir Hevir (Fram), vsi po 4 točke itd.

Trije prvouvrščeni šahisti in tudi najboljši mladi šahist Lenart Poljanšek (OŠ Žiri) in najboljši veteran Danilo Mokorel (Tržič) so prejeli pokale pokrovitelja in spominske plakete. Vsi udeleženci turnirja pa praktične nagrade koncerna Kolektor.

Spominski turnir je uspešno vodil mladi šahovski sodnik Staš Jereb. Na dosedanjih dvanajstih Trohovich memorialnih turnirjih je sodelovalo že 354 šahistov. Med zmagovalci sta bila trikrat Silvo Kovač (Kolektor Idrija) in Boris Mitrovič (Fram), dvakrat je zmagal Jure Škoberne (Tolmin), po enkrat pa so zmagali Renato Škoberne (Hidria AET Tolmin), Dušan Zorko (Tomo Zupan Kranj),

▲ Mlajši proti starejšemu šahistu na tekmovalju

▲ Letošnji nagrajenci

Dušan Rusjan (Nova Gorica) in Boštjan More (Kolektor Idrija). Spominska šahovska prireditve v Idriji je uspela v zadovoljstvo organizatorjev in številnih šahistov ter znova potrdila priljubljenost šahovske igre, ki je ob tekmovalnem delu spletla tudi nove prijateljske vezi med slovenskimi šahisti.

Uspeh namiznoteniške ekipe

Silvo Kovač

Namiznoteniško ekipo SKEI Idrija–Cerkno sestavljajo predvsem ljubitelji namiznega tenisa, zaposleni v koncernu Kolektor. Ekipa, v sestavi Avgust Vukanič, brata Franc in Stojan Vončina, Rudi Troha in Rajko Tratnik, je uspešno nastopila v TRIM namiznoteniški ligi Žiri 2008/2009.

V osmih ekipah iz Idrije, Šentjošta in Žirov je več kot 35 ljubiteljev namiznega tenisa tekmovalo med posamezniki, v dvojicah in štiričlanskih ekipah.

V ekipnem tekmovalju je zmagala ekipa Šentjošt I, pred Ambasado Žiri in SKEI Idrija–Cerkno.

Pri dvojicah sta zmagala Darko Makovec in Jože Leskovec (Šentjošt), 2. mesto sta zasedla brata Franc in Stojan Vončina, na 3. mesto pa sta se uvrstila Rudi Troha in Avgust Vukanič (obe dvojici SKEI Idrija–Cerkno).

Med posamezniki je zmagal Darko Makovec (Šentjošt) pred Stojanom Vončino in Avgustom Vukaničem.

Organizatorji, TRIM klub Žiri, so zmagovalne ekipe in posameznike nagradili s pokali in spominskimi medaljami. Namiznoteniški igralci iz Idrije kljub skromnim možnostim za vadbo še vedno dosegajo dobre uvrstitve in ostajajo zvesti privrženci igre za zeleno mizo.

Nagradna križanka

										FMR-MEDIA	EGIPTOVSKI FARAON	ODLIČEN TRIA TLONEC	GOROVJE V SRBIJI	OKRASITEV Z ROŽAMI		VELIKA ZMAGA	ETIOPSKI KNEZ	VRSTA UMETNIŠKE SLIKE	VERSKA LOČINA	SREDOZEJSKA OKRASNA RASTLINA
										SLIKAR DEBENIAK					ZAČRTANA SMER CESTE					
										TRDINOV LITERARNI JUNAK					KRAJ NA NOTRANJSKEM DISCO JOCKEY					
										VOZNIKA MOPEDA										
										RUSKA REKA										
																NAKUPOVALNI CENTER	TINE NOVAK	URADNI DOKUMENT		
																OTOK V JADRANU				
Avtor: Branko Govekar	NASAD SADNIH DREVES	VRSTA DVOJAJBORNICE NA JADRANU	POMOŽNI DUHOVNIK	KOZAŠKI POGLAVAR	RADO MURNIK	ZAKOVICA	OMLAČEN SNOPT ŽITA	POLOŽAJ PRI JOGI ZVEZDA V ORIONU		ŽENSKO IME				TAJNA POLICIJA V ZDA			AMERIŠKA ZVEZNA DRŽAVA	IRANSKI DENAR		
REALNOST										OTOK OB SARDINIJU				REKA V MÜNCHNU UDARJANJE PODKVE OB TLA						
DEL MATEMATIKE											BURMANSKA DENARNA ENOTA				GLAVNI STEVNIK					
GLAVNO MESTO BANGLADEŠA					ODPRT BALKON						ANTIČNI LEPOTEC				VRSTA DINOAVERA					
AMERIŠKI PREDSEDNIK BARAK						LUDOLFOVO ŠTEVILO		REDKEJŠE ŽENSKO IME												
POTRDILO O SKLADIŠČENJU						PREBIVALEC TRATE	RIMSKA BOGINJA	UROŠ SLAK						MESTO V FRANCIJI OB MOZELI						
NOGOMETNI KLUB			NEKDANJA JAPONSKA PRESTOLNICA				DANSKI OTOK							ALŽIRSKO PRISTANIŠČE						
JUGOSLOVANSKI STANDARD			MOSKI POTOMEČ	ZGORNJI DEL STOPALA				SLAB PESNIK						DOBA - VEK						
VRSTA KROKODILA				GORICA					STAROŽIDOVSKI KRAJ				DIRKAČ F1 FERNANDO		AMERIŠKA IGRALKA PATRICIA					
ITALIJANSKO MESTO							ZAČETEK ABECEDNE MESTO V SEVERNI ITALIJI		LEGENDA VRATARJEV VLADIMIR				OSEBNI ZAIMEK		DOLINA V TRENTI					
																				

➤ Vozijo ga kot nori, les iz idrijskih gozdov. Kar ga ne zmorejo naložiti na tovornjake, ki ga vozijo v Furlanijo (tam iz njega za ves svet delajo stole), ga pripravijo, da čaka na visoke vode. Tako brez klavž spet najde pot do končnih kupcev

➤ Saj ni čudno, da je obnova naših cest tako počasna

➤ Dobre vile

➤ Da boste na tekočem: Zraven irske, turške, mornarske in drugih, zdaj tudi - ljubljanska kava

➤ Podrte omare in razmajane postelje še lahko prinesete na vrh Kobalovih planin. Vesela upepelitev preminulega pohištva bo na prvomajskem kresovanju!

BRUS d. o. o. Godovič 154, 5275 Godovič

Tel.: (05) 37 25 200, Fax: (05) 37 25 201

E-mail: info@brus.si, URL: www.brus.si

